

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ТУРИЗМУ
Кафедра управління персоналом та економіки праці

**МЕТОДИ І МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

щодо самостійної та індивідуальної роботи
для студентів і аспірантів всіх форм навчання
спеціальності 051 - Економіка

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри управління
персоналом та економіки праці
Протокол № 7 від 17.01.2019 р.

Чернігів 2019

Методи і моделі регулювання розвитку національної економіки. Методичні вказівки щодо самостійної та індивідуальної роботи для студентів і аспірантів всіх форм навчання спеціальності 051 - Економіка / Укл. Савченко В.Ф. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 74 с.

Укладач: САВЧЕНКО ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ, професор кафедри управління персоналом та економіки праці, доктор економічних наук, професор

Відповідальний за випуск: КИЧКО ІРИНА ІВАНІВНА, завідувача кафедри управління персоналом та економіки праці, доктор економічних наук, професор

Рецензент: ЗАБАШТАНСЬКИЙ МАКСИМ МИКОЛАЙОВИЧ, директор ННІ бізнесу, природокористування і туризму, доктор економічних наук, професор

ЗМІСТ

1	Мета навчальної дисципліни.....	4
2	Очікувані результати навчальної дисципліни.....	4
3	Критерії оцінювання результатів навчання.....	5
4	Засоби діагностики результатів навчання.....	5
5	Програма навчальної дисципліни.....	6
6	Структура навчальної дисципліни.....	15
7	Теми семінарських занять.....	16
8	Самостійна робота.....	16
9	Індивідуальні завдання.....	16
10	Завдання для самостійного вивчення дисципліни.....	17
11	Питання для проведення іспиту (заліку) з дисципліни «Методи і моделі регулювання розвитку національної економіки».....	70
12	Методи контролю.....	73
13	Розподіл балів, які отримують аспіранти.....	73
14	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	73
15	Методичне забезпечення.....	74
16	Інформаційні ресурси.....	74

1 Мета навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Методи та моделі регулювання розвитку національної економіки» полягає у вивченні закономірностей функціонування національної економіки, її особливостей порівняно з економіками інших країн, формуванні системи знань щодо сутності, становлення, чинників, аналізу і визначення головних напрямів регулювання розвитку національної економіки в умовах ринкових відносин.

2 Очікувані результати навчання з дисципліни

Завдання: отримання студентами (аспірантами) знань щодо особливостей та загальних принципів національної економіки, її теоретичних основних базових інститутів, теоретичних напрацювань соціально-ринкової економіки, економічного потенціалу країни, інституціональних чинників розвитку, інфраструктури національного ринку, державного управління економікою, принципів економічної свободи, демократії та економічного порядку, структурної перебудови господарського комплексу, програмування, планування та прогнозування економічних процесів, стратегії і тактики економічного зростання, інституціональних форм інтеграції у світове господарство.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент (аспірант) повинен **знати:** передумови та закономірності еволюції теорії національної економіки; факти, конкретні події, економічні процеси та відносини у різних ситуаціях у певні хронологічні періоди; основні дослідження і їх окремі складові видатних вчених-економістів України та світу; теоретичні та методологічні підходи у дослідженні проблем національної економіки; переваги і проблеми розвитку науки і практики щодо національної економіки часів Радянського Союзу та на етапі розбудови незалежної держави;

вміти: узагальнювати та аналізувати конкретні економічні події та відносини в суспільстві; аналізувати зміст і роль складових національної економіки, їх місце в загальній системі економічних відносин на окремих етапах розвитку; дослідити причини виникнення, розвитку та відчуження теорій щодо економіки держави на різних історичних етапах; застосовувати різні методи – від наукової абстракції, аналізу та синтезу до математичного моделювання економічних процесів і явищ; виявити роль і вплив інвестиційних та інноваційних факторів на економічну ситуацію в країні; оцінювати вплив державного регулювання економіки на розвиток країни; пропонувати заходи щодо вдосконалення управління державною економікою в Україні.

3 Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження аспірантом підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

З тими студентами (аспірантами), які до проведення підсумкового семестрового контролю не встигли виконати всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку до 19 балів (за шкалою оцінювання), проводяться додаткові індивідуальні заняття, за результатами яких визначається, наскільки глибоко засвоєний матеріал та чи необхідне повторне вивчення дисципліни.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент (аспірант):

1) знає:

- передумови та закономірності еволюції теорії національної економіки;
- факти, конкретні події, економічні процеси та відносини у різних ситуаціях у певні хронологічні періоди;
- основні дослідження і їх окремі складові видатних вчених-економістів України та світу;
- теоретичні та методологічні підходи у дослідженні проблем національної економіки;
- переваги і проблеми розвитку науки і практики щодо національної економіки часів Радянського Союзу та на етапі розбудови незалежної держави;

2) вміє:

- узагальнювати та аналізувати конкретні економічні події та відносини в суспільстві;
- аналізувати зміст і роль складових національної економіки, їх місце в загальній системі економічних відносин на окремих етапах розвитку;
- дослідити причини виникнення, розвитку та відчуження теорій щодо економіки держави на різних історичних етапах;
- застосовувати різні методи – від наукової абстракції, аналізу та синтезу до математичного моделювання економічних процесів і явищ;
- виявити роль і вплив інвестиційних та інноваційних факторів на економічну ситуацію в країні;
- оцінювати вплив державного регулювання економіки на розвиток країни;
- пропонувати заходи щодо вдосконалення управління державною економікою в Україні.

4 Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання визначені:

- залік;
- тести з тем навчань;
- реферати;
- презентації результатів досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- виступи на тему кандидатської дисертації.

5 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Розвиток національної соціально-ринкової економіки

Тема 1 Національна економіка: загальне та особливе

1.1 Загальні принципи формування національних економік

Гіпотези щодо економічної доцільності народонаселення на різних територіях в окремі історичні періоди. Нерівномірний розвиток країн і народів. Внутрішні та зовнішні чинники формування державних утворень. Конкурентна боротьба при формуванні етично-національно-державних утворень. Національна ідея. Ринкова спрямованість і її вплив на національні економіки – депопуляція населення, фінансова криза та інше.

1.2 Особливості економіки України

Етапи та складові становлення ринкової економіки держави. Перехідна економіка. Потреба заміни економічної системи після розпаду СРСР, її причини. Лібералізація економіки. Приватизація державної власності. Структурна перебудова економіки. Фінансова стабілізація. Соціальна підтримка населення. Недоліки економічної системи, яка склалася в державі, необхідність радикальних змін щодо поліпшення становища. Завдання української держави в галузі економіки.

1.3 Прояви загального та особливого в національній економіці

Співвідношення особливого та загального в історії розвитку людства. Український досвід у питаннях приватизації, підприємництва. Менталітет відсутності надмірної споживацької психології. Інша парадигма розвитку, спрямована на удосконалення особистості в тісній взаємодії зі світом. Етнічні та релігійні фактори розвитку національної економіки. Українська наукова школа фізичної економії. Геополітичне становище держави.

Тема 2 Економічні теорії, чинники та базисні інститути регулювання національної економіки

2.1 Теорії функціонування національної економіки

Обґрунтування необхідності дослідження поглядів зарубіжних та вітчизняних економістів минулого і сучасності на сутність національної економіки. Роботи меркантилістів, представників фізіократизму. Вчення А. Сміта та його послідовників. Власні оригінальні теорії національної

економіки Т. Мальтуса, Д. Рікардо, Ж.Б. Сея, Дж.Ст. Міля. Соціалістичні ідеї XIX ст., марксизм. М. Туган-Барановський та його дослідження. Обґрунтування Дж.М. Кейнсом концепції державного регулювання національної економіки. Концепція неокласичного синтезу П. Самуельсона. Участь українських економістів у процесах створення теорій національного господарства.

2.2 Економічні інтереси і стимули

Економічні інтереси. Власний інтерес людини та суспільна корисність. Економічні інтереси найманих робітників та приватних власників. Економічні стимули до праці та підприємництва.

2.3 Чинники розвитку національної економіки України

Обґрунтування чинників розвитку господарства держави. Населення – одна з важливих рушійних сил розвитку національної економіки. Стан здоров'я населення. Освіта – суттєвий фактор, який впливає на розвиток національної економіки. Різноманітні види природних ресурсів (земельні, лісові, водні ресурси, корисні копалини та інше). Основні фонди.

2.4 Базисні інститути національної економіки

Інституційне забезпечення функціонування національної економіки. Комбінація базових економічних інститутів. Інститут правових норм. Інститут національного способу мислення. Інститут податків. Інститут конкуренції. Інститути держави. Інститут монополії. Інститут профспілок.

2.5 Національна економіка як економічна категорія

Функціонування макроекономічної системи. Національна економіка як макросистема. Шляхи досягнення макросистемою високих параметрів розвитку. Прагнення до стабільної досконалості. Мета національних економік. Макросистема України як економічна категорія.

Тема 3 Моделі суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки

3.1 Теорії суспільного добробуту та особливості їх реалізації в національній економіці

Визначення теорії суспільного добробуту. Вклад основоположників класичної політичної економії А. Сміта та Д. Рікардо у теорію. Нерівномірний розподіл доходу при ринковій економіці. Дослідження В. Парето. Роль людини в неокласичній економічній теорії. Підходи представників інституціонального напрямку економічної теорії до питань теорії добробуту.

3.2 Рівень суспільного добробуту в окремо взятій країні

Добір та вдосконалення системи показників для оцінки рівня добробуту. Основні показники. Поєднання економічних, соціальних, політичних, екологічних та культурних факторів при оцінці суспільного добробуту.

3.3 Ринкова економіка і соціальна справедливість

Соціальне вирівнювання в сучасній моделі ринкової економіки. Несумісність ринку і повної рівності. Показники соціальної забезпеченості.

3.4 Державне регулювання рівня життя

Політика вирівнювання доходів і її форми. Соціальне страхування. Соціальний захист працюючих. Політика у сфері заробітної плати. Соціальні заходи на ринку праці. Житлова політика.

3.5 Ситуація та можливості її поліпшення в Україні

Реформи, націлені на підвищення життєвого рівня населення. Соціальні результати економічного реформування. Недоліки у здійсненні політики суспільного добробуту. Завдання щодо вдосконалення моделі соціального ринкового господарства.

Змістовий модуль 2 Економічний потенціал та інфраструктура як об'єкти регулювання національної економіки

Тема 4 Методи регулювання економічного потенціалу

4.1 Структура економічного потенціалу та його загальна характеристика

Потенціал та економічний потенціал країни. Визначення природно-ресурсного, трудового, виробничого, науково-технічного та експортного потенціалу. Узагальнена характеристика економічних результатів. Цільова та ресурсна ефективність використання економічного потенціалу. Кількісна оцінка ефективності.

4.2 Природно-ресурсний потенціал національної економіки

Визначення природних ресурсів. Вплив різних груп природних ресурсів на загальний економічний потенціал. Мінерально-сировинні ресурси. Земельні ресурси. Водні ресурси. Рекреаційні ресурси.

4.3 Трудовий потенціал національної економіки

Визначення поняття трудового потенціалу. Кількісна оцінка трудового потенціалу. Розподіл населення України за економічною активністю. Необхідність раціонального використання ресурсів живої праці.

4.4 Виробничий потенціал національної економіки

Етапи соціально-економічної трансформації у виробничому секторі. Помилки під час формування макроекономічної політики. Структура української економіки. Переважання сировинних галузей. Регулююча діяльність держави. Необхідність розробки стратегії структурно-інноваційних перетворень.

4.5 Науково-технічний потенціал національної економіки

Потужний інтелектуальний потенціал, який дістався нам у спадщину. Скорочення науковців, у тому числі найвищої кваліфікації. Необхідність збільшення обсягів фінансування науки. Тенденції впровадження вітчизняних інновацій. Джерела фінансування технологічних інновацій. Потенціал України в області сучасних технологій. Державна програма імпортозаміщення.

4.6 Експортний потенціал національної економіки

Передумови для інтеграції економіки України у світові цивілізаційні процеси. Результати ліквідації державної монополії на здійснення

зовнішньоекономічних операцій і надмірної лібералізації зовнішньої торгівлі. Структура зовнішньоекономічних зв'язків України. Участь держави у міжнародному поділі праці. Експортно-імпорتنі операції. Науково-технічне співробітництво із зарубіжними партнерами. Торгове партнерство із розвиненими країнами ринкової економіки і країнами пострадянського простору.

Тема 5 Інституціональні чинники розвитку національної економіки

5.1. Система інституціональних чинників – інститути права, управління та власності

Регулювання відносин між суб'єктами господарського механізму. Інститути права – інститут Конституції України, закони, що регулюють відносини у всіх сферах. Інститути управління – законодавчої, законогартійної та господарської влади. Інститути приватної і неприватної власності. Класифікація інституціональних змін. Інституціональні цілі на всіх рівнях національної економіки.

5.2 Власність в національній економіці ринкового типу

Домінування приватної форми власності в умовах ефективної ринкової економіки. Реалізація власних інтересів суб'єктів ринку. Співвідношення різних форм власності. Створення умов для конкуренції. Приватизація в країнах Східної Європи та бувшого Радянського Союзу. Приватизація землі. Трансформування планової економіки в напрямку роздержавлення власності.

5.3 Вітчизняний досвід проведення приватизаційних процесів

Цілі приватизації в країнах з перехідною економікою та в Україні. Ступінь вирішення проблем власності у нашій державі. Ефективність приватизаційних процесів. Акціонування підприємств. Створення дієвої системи приватної власності.

5.4 Інституційне середовище підприємницької діяльності

Ситуація в державах Центральної, Східної Європи та пострадянських країнах. Недооцінка ролі інституційного середовища в Україні. Позитивні напрацювання та критичний аналіз впровадження інституційного середовища в державі.

Тема 6 Регулювання інфраструктури національного ринку

6.1 Сутність та складові інфраструктури

Роль інфраструктури в ринковій економіці. Визначення самого поняття. Функції та складові загальної інфраструктури. Взаємозв'язок інституційного, інформаційного, нормотворчого та ментального елементів, відмінності у формуванні та реформуванні інфраструктури.

6.2 Інфраструктура господарського комплексу національної економіки

Переваги і проблеми інфраструктури реального сектора трансформаційної економіки. Досвід країн Східної Європи. Невідповідність інфраструктури

господарського комплексу критеріям ринкової економіки. Криза транспорту. Ситуація в агропромисловому комплексі. Необхідність залучення інвестицій.

6.3 Допоміжні організації ринкової економіки

Визначення спеціалізованої ринкової інфраструктури. Ринки та відповідні елементи інфраструктури. Посередництво між виробниками і споживачами як двома основними суб'єктами ринку. Функції ринкової інфраструктури. Фінансова інфраструктура.

6.4 Діяльність елементів спеціалізованої інфраструктури

Банки, інвестиційні та трастові фонди, страхові компанії, фондові біржі. Товарні біржі. Служби зайнятості (біржі праці) і пенсійні фонди.

Змістовий модуль 3 Методи державного управління та прогнозування національної економіки

Тема 7 Державність та державне управління економікою

7.1 Теоретичне обґрунтування необхідності державного управління національною економікою

Державність як фактор соціально-економічного розвитку. Створення держави на основі єдності етнічних груп людей. Форми та методи державного впливу на національну економіку в різні історичні періоди. Проблеми ефективного державного управління. Функціонування держав на засадах єдності закону і влади.

7.2 Роль державного управління при становленні національних економік ринкового типу

Особливості державного управління, його залежність від рівня розвитку національної економіки. Умови підвищення ефективності управління. Досвід розвинених країн. Напрямки реалізації державної економічної політики.

7.3 Державне управління та адміністративна реформа в Україні

Реформи із створенням раднаргоспів та запровадженням принципів госпрозрахунку. Система державного управління в Україні. Цілі державного управління національною економікою. Завдання і напрямки проведення адміністративної реформи. Засоби забезпечення реформи.

7.4 Державне регулювання економіки як найбільш важлива складова державного управління

Форми державного регулювання економіки (ДРЕ). Критерії класифікації заходів ДРЕ. Суб'єкти і об'єкти державного регулювання економіки. Соціально-економічні цілі ДРЕ. Взаємозв'язок окремих цілей регулювання. Система інструментів регулювання економіки.

7.5 Сучасний стан регулювання економічних процесів в Україні

Лібералізація економіки на першому етапі ринкових реформ. Помилки при формуванні макроекономічної політики. Завдання державного регулювання в різних сферах та спрямуваннях національної економіки. Напрямки та

інструменти державного регулювання. Проблеми місцевих державних адміністрацій при регулюванні ринкової економіки.

Тема 8 Програмування та прогнозування національної економіки

8.1 Необхідність і сутність планування національної економіки

Місце планування в системі управління соціально-економічними процесами. Відмінності планування і планового регулювання. Необхідність планування і прогнозування в системі ДРЕ. Основні завдання державного програмування. Об'єкти та суб'єкти економічного програмування. Види макроекономічних програм. Звичайні і надзвичайні програми. Короткострокові, середньострокові і довгострокові програми.

8.2 Світовий досвід державного планування та програмування економічних процесів

Виникнення планування в капіталістичних країнах як наслідок кризи 1929-1933 рр. Індикативне планування. Підвищення ролі планування у повоєнні роки. Державний сектор в економіці європейських країн. Досвід Франції, Швеції, Японії, Південної Кореї, Німеччини, Канади, США та Китаю. Макроекономічна модель В. Леонт'єва. Дворівнева система планування – держави і регіонів.

8.3 Особливості програмування та прогнозування

Державне економічне програмування, його види. Стратегічне планування. Основні елементи макроекономічних програм – цілі, строки, визначення стратегії, інструменти економічної політики, послідовність, контроль. Роль прогнозування. Види прогнозів. Основні методичні підходи до складання економічних прогнозів.

8.4 Директивне та індикативне планування

Генетичний і теологічний методи планування. Директивне планування. Досягнення централізовано-директивного планування в СРСР. Недоліки централізовано-директивного планування. Індикативне планування. Підходи до визначення поняття індикативного планування. Форми індикативного планування – кон'юнктурна, структурна, стратегічна. Рівні розробки індикативних програм. Підпрограми.

8.5 Основні напрямки вдосконалення сучасних процесів прогнозування та програмування соціально-економічного розвитку України

Законодавче забезпечення прогнозування і програмування. Недоліки системи планування та програмування в Україні. Концепція вдосконалення системи прогнозних і програмних документів. Шляхи реалізації концепції та вдосконалення ринкової моделі розвитку.

Змістовий модуль 4 Економічна свобода та міжнародні економічні зв'язки як складові моделі розвитку національної економіки

Тема 9 Демократія, економічна свобода та економічний порядок

9.1 Основні принципи демократії

Визначення демократії. Давньогрецька демократія. Права окремої особистості. Критерії демократизації суспільства. Демократія як свобода бути залученим до бізнесу. Ефективна економічна політика, що базується на демократичних принципах.

9.2 Економічна демократія та економічна свобода

Визначення економічної демократії. Взаємовідносини економічної та політичної демократії. Форми прояву економічної демократії. Економічна свобода та її основні складові (самостійність, відповідальність, рівноправність). Методика визначення рівня економічної свободи. Ситуація в Україні.

9.3 Економічний і соціальний порядок

Економічний порядок як результат прагнення соціальних груп до ідеального суспільства. Завдання економічного порядку. Теорія економічного порядку. Авторитарна, ринкова та виборна моделі економічного порядку. Соціальний порядок, його завдання. Соціальний зміст економічного порядку. Соціальні проблеми моделей економічного порядку. Соціальне ринкове господарство.

9.4. Сучасне громадянське суспільство як вирішальна складова демократичного розвитку

Демократія і приватна власність. Вплив банківської системи на демократизацію економічних відносин. Гуманітарні чинники сучасного цивілізаційного процесу. Визначення та структура сучасного громадянського суспільства. Характеристика економічної, інформаційної, політичної, соціальної і культурної систем. Еволюційний шлях розвитку громадянського суспільства в Україні. Проблеми на шляху розвитку громадянського суспільства в державі.

Тема 10 Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

10.1 Підвищення ролі України у світових господарських зв'язках

Основний принцип зовнішньоекономічної діяльності. Цілі та напрямки зовнішньоекономічної політики. Головна мета. Масштаби та структура зовнішньої торгівлі. Недосконалість зовнішньоекономічних зв'язків. Пріоритети експорту та імпорту держави. Зовнішньоекономічні зв'язки з країнами колишнього Радянського Союзу.

10.2 Економічна безпека та економічна незалежність держави

Основні завдання економічної безпеки. Визначення економічної незалежності. Пріоритетні економічні інтереси України. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці. Порогові значення індикаторів економічної безпеки. Інтегральний індекс економічної безпеки держави.

10.3 Можливості інтеграції України у світову економічну систему

Перешкоди на шляху входження у світову систему господарювання. Рівень конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Пріоритетні галузі для підвищення конкурентоспроможності у середньостроковій перспективі. Сьогоднішні можливості для успішної інтеграції у систему міжнародних економічних відносин. Способи інтеграції України у світову спільноту.

10.4 Участь держави у європейських та світових економічних структурах

П'ять основних векторів розвитку міжнародної економічної інтеграції. Співробітництво із структурами Організації Об'єднаних Націй. Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку. Основні форми міжнародної економічної інтеграції. Євроатлантична інтеграція, Європейський Союз. Досвід Польщі щодо входження у європейські структури. Наслідки вступу України до Світової організації торгівлі. Виробництво органічних продуктів. Транспортні коридори.

10.5 Міжнародне підприємництво

Визначення міжнародного підприємництва. Умови розвитку. Індивідуальні особливості для різних груп країн. Форми міжнародного підприємництва. Спільні підприємства – їх цілі, переваги і недоліки. Ситуація щодо діяльності спільних підприємств в Україні.

Змістовий модуль 5 Методи здійснення структурної перебудови та досягнення економічного зростання як головних складових розвитку національної економіки

Тема 11 Структурна перебудова національної економіки

11.1 Формування оптимальної структури національної економіки

Якісні зміни суспільного виробництва. Теорія «довгих хвиль» М. Кондратьєва. Сім технологічних укладів технологічної революції. Основні перешкоди для високотехнологічного розвитку країни. Конкурентоспроможність та інституційне середовище в державі. Фінансовий ринок, ринок товарів та послуг. Мета структурної перебудови економіки. Основні принципи модернізації. Стратегічна мета структурних трансформацій. Опора на фундаментальні науково-технічні досягнення.

11.2 Визначення основних напрямків перебудови

Мета структурної перебудови. Формування та реалізація стратегії розвитку. Сучасна структура української економіки. Шляхи здійснення структурних перетворень у державі. Концепція креативної економіки. Людський капітал. Створення умов для розвитку новітніх технологій.

11.3 Регіональний економічний розвиток через впровадження кластерів, вільних економічних зон та єврорегіонів

Значення світового досвіду функціонування кластерів, вільних економічних зон та єврорегіонів. Кластерна модель галузево-територіального

розвитку. Переваги та недоліки вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку. Єврорегіони та вітчизняний досвід їх впровадження.

Тема 12 Політика економічного зростання у національній економіці

12.1 Складові і теоретичне обґрунтування економічного розвитку

Наслідки інтенсивних перетворень навколишнього світу. Складові економічного розвитку. Синонімічні поняття економічного зростання, економічного розвитку та економічного прогресу. Внесок Г. Мюрдаля до теорії економічного розвитку. Програма розвитку ООН. Людський капітал. Моделі суспільного розвитку – ринкового соціалізму, державно-корпоративної буржуазної трансформації з варіантами «оксамитової революції», шокової терапії. Економічна модернізація в Китаї. Неінституціональна теорія економічного розвитку.

12.2 Фактори зростання національної економіки

Визначення економічного зростання з позицій виробництва. Просте, розширене та звужене відтворення. Фактори пропозиції, попиту та ефективності. Ефективність виробнича і розподільча. Екстенсивне та інтенсивне економічне зростання.

12.3 Наслідки економічного зростання та його коливання в різних фазах економічного циклу

Позитивні наслідки зростання. Негативні наслідки для розвинених країн ринкової економіки. Економічний цикл і його фази. Типи економічного зростання. Столітні, довгохвильові, великі і малі цикли. Державне антициклічне регулювання.

12.4 Досвід національних економік світу в питаннях забезпечення економічного зростання

«Новий курс» Ф. Рузвельта в ході подолання у США «Великої депресії» 1929–1933 рр. Практична реалізація кейнсіанської моделі макрорегулювання. Впровадження політики регіонального вирівнювання. Японське економічне диво. Розвиток ендогенної моделі зростання. Досвід Сполучених Штатів Америки. Методи нарощування конкурентоспроможності національної економіки. Економічні реформи в країнах Центральної та Східної Європи.

12.5 Ситуація в Україні

Державне регулювання процесів економічного зростання. Вразливість української економіки від світової фінансово-економічної кризи. Реалізація конкурентних переваг української економіки. Показники конкурентоздатності в Україні, шляхи покращення ситуації в даному питанні. Державне регулювання економічного зростання. Модель випереджаючого зростання.

6 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми навчання			
	Всього	У тому числі		
		Лек.	Сем.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1. Розвиток національної соціально-ринкової економіки				
1 Національна економіка: загальне та особливе	11	2	2	7
2 Економічні теорії, чинники та базисні інститути регулювання національної економіки	9	2	-	7
3 Моделі суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4	20
Змістовий модуль 2. Економічний потенціал та інфраструктура як об'єкти регулювання національної економіки				
4 Методи регулювання економічного потенціалу	10	2	-	8
5 Інституціональні чинники розвитку національної економіки	9	2	-	7
6 Регулювання інфраструктури національного ринку	11	2	2	7
Разом за змістовим модулем 2	30	6	2	22
Змістовий модуль 3. Методи державного управління та прогнозування національної економіки				
7 Державність та державне управління економікою	15	4	2	9
8 Програмування та прогнозування національної економіки	15	4	2	9
Разом за змістовим модулем 3	30	8	4	18
Змістовий модуль 4. Економічна свобода та міжнародні економічні зв'язки як складові моделі розвитку національної економіки				
9 Демократія, економічна свобода та економічний порядок	14	2	-	12
10 Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	16	2	2	12
Разом за змістовим модулем 4	30	4	2	24
Змістовий модуль 5. Методи здійснення структурної перебудови та досягнення економічного зростання як головних складових розвитку національної економіки				
11 Структурна перебудова національної економіки	15	4	2	9
12 Політика економічного зростання у національній економіці	15	4	2	9
Разом за змістовим модулем 5	30	8	4	18
Усього годин за дисципліну	150	32	16	108

7 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Національна економіка: загальне та особливе	2
2.	Моделі суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	2
3.	Регулювання інфраструктури національного ринку	2
4.	Державність та державне управління економікою	2
5.	Програмування та прогнозування національної економіки	2
6.	Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	2
7.	Структурна перебудова національної економіки	2
8.	Політика економічного зростання у національній економіці	2
Разом		16

8 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Національна економіка: загальне та особливе	7
2.	Економічні теорії, чинники та базисні інститути регулювання національної економіки	7
3.	Моделі суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	6
4.	Методи регулювання економічного потенціалу	8
5.	Інституціональні чинники розвитку національної економіки	7
6.	Регулювання інфраструктури національного ринку	7
7.	Державність та державне управління економікою	9
8.	Програмування та прогнозування національної економіки	9
9.	Демократія, економічна свобода та економічний порядок	12
10.	Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	12
11.	Структурна перебудова національної економіки	9
12.	Політика економічного зростання у національній економіці	9
Разом		108

9 Індивідуальні завдання

Робочим планом передбачено виконання реферату. Докладна інформація щодо змісту, варіантів завдань, порядку оформлення та захисту рефератів надається в програмі занять.

10 Завдання для самостійного вивчення дисципліни

ТЕМА 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Проаналізуйте причини економічної доцільності народонаселення на різних територіях в окремі історичні періоди.
2. Надайте приклади нерівномірного розвитку країн і народів у різні історичні періоди.
3. Охарактеризуйте зовнішні чинники формування державних утворень.
4. Визначте та прокоментуйте внутрішні чинники формування державних утворень.
5. В чому заключається конкурентна боротьба при формуванні етнонаціонально-державних утворень?
6. Поясніть зміст поняття «національна ідея».
7. В чому ви бачите позитивні і негативні риси домінування матеріально-речового виробництва.
8. Назвіть основні риси перехідної економіки.
9. Які типи перехідних економік ви знаєте?
10. Визначте причини заміни командно-адміністративної економіки України на ринкову.
11. В чому полягає лібералізація економіки?
12. Які суттєві недоліки ринкової економіки, що склалася у нашій країні?
13. Надайте характерні риси сучасного економічного становища в Україні.
14. Назвіть основні завдання держави в галузі економіки на сучасному етапі.
15. Що ви можете сказати з приводу розбудови економіки знань?
16. Визначте, яким чином вплинули на економіку України різноманіття форм власності, приватизаційні сертифікати тощо.
17. Як відбивається на підприємницькій діяльності наша етнічна своєрідність та менш утилітарна спрямованість православ'я ?
18. Чи впливають на проведення економічних реформ релігійні фактори?
19. Визначте умови, що дають Україні змогу відігравати важливу роль у світовому співтоваристві.
20. Які п'ять потужних центрів сучасного світу можуть мати вплив на Україну?

Тематика рефератів та контрольних робіт

1. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки.
2. Глобальна місія України і національна модель сталого розвитку.
3. Структурні чинники формування постіндустріальної економіки в Україні.

4. Механізми формування соціально орієнтованої національної економіки в розвинутих країнах.

5. Особливості економіки знань на сучасній фазі розвитку суспільства: теорія і практика розбудови в Україні.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Розселення людей відбувалося з метою:

- а) рівномірного охоплення людьми територій;
- б) економічної доцільності, збереження мов і культур;
- в) уникнення епідемій;
- г) вибору найбільш сприятливих кліматичних умов.

2. Протягом існування людства розвиток країн і народів:

- а) прискорений;
- б) хвилеподібний;
- в) нерівномірний;
- г) відсутній.

3. Чинники формування державних утворень поділяються на:

- а) зовнішні;
- б) внутрішні;
- в) об'єктивні і суб'єктивні;
- г) правильна відповідь у варіантах а) і б).

4. Національна економіка повинна об'єднувати людей:

- а) при розбудові держави;
- б) у культурному розвитку;
- в) у конкурентній боротьбі;
- г) при вирішенні соціальних питань.

5. Ринкова економіка має тенденцію:

- а) вдосконалення;
- б) лібералізації;
- в) постійного ускладнення;
- г) переходу до соціалістичної формації.

6. Заміна командно-адміністративної економіки на ринкову в Україні розпочалась:

- а) після розпаду СРСР;
- б) як результат прагнення ввійти в ЄС;
- в) через багатопартійність;
- г) як наслідок приватизації основних засобів.

7. Лібералізація економіки передбачає:

- а) можливість займатися підприємництвом;
- б) створення малих підприємств;
- в) вибори керівників виробничих структур;
- г) зменшення впливу держави на економічне життя.

8. Для ефективного економічного розвитку країни потрібні:

- а) іноземні інвестиції;
- б) реформи;
- в) співпраця із світовим співтовариством;
- г) використання досвіду минулої системи.

9. Економічні закони в країнах:

- а) універсальні;
- б) індивідуальні;
- в) неконкретні;
- г) носять тільки теоретичний характер.

10. Модель управління довгостроковим розвитком національної економіки на сучасному етапі:

- а) потребує розробки і впровадження;
- б) не сумісна з ринковою економікою;
- в) поступається короткостроковим програмам;
- г) є надбанням командно-адміністративної економіки.

Відповіді

Тема 1	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
2. Економічна теорія: підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 779 с. – С. 260 – 273.
3. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2005. – 326 с.
4. Заблоцький Б.Ф., Кокошко М.Ф., Смовженко Т.С. Економіка України. – Львів: Львівський банківський коледж Національного банку України, 1997. – 580 с.
5. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 582 с.
6. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: загальне та особливе / Б.Ф. Заблоцький // Національна економіка : підручник. – Львів: Новий Світ-

2000,2010. – 581с. – Гл. 1. – С. 11-53

7. Злупко С.М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 324 с. – Гл. 1. – С. 8 – 29.

8. Кваснюк Б. Макроекономіка: підручник. Тема 5. Відтворювальна структура національної економіки // Економічна теорія. – 2007. – № 4. – С. 71-82.

9. Мазур О.Є. Основи економіки: Теорія і практикум: навч. посібник. – К.: Либідь, 2008. – 288 с.

10. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.

11. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.

12. Політична економія: навчальний посібник / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. – К.: Академвидав, 2007. – 671 с. – С. 466 – 497.

13. Савченко В.Ф. Національна економіка: загальне та особливе // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл. 1. – С. 11-25.

14. Савченко В.Ф. Національна економіка : методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів : ЧДІЕУ, 2009. – 72с.

15. Савченко В.Ф. Держава і регіон: регулювання соціально-економічного розвитку. Кн. I. Держава. – К.: Знання, 1999. – 306 с. – С. 24 – 56.

16. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 6-12.

17. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

18. Новак А.Я. Як підняти українську економіку: монографія. – К.: «Гнозіс», 2007. – 344 с.

19. Мельник А., Макара О. Механізми формування соціально орієнтованої національної економіки в розвинутих країнах / А. Мельник , О. Макара // Журнал європейської економіки. – 2010. – №4. – С.23-28.

20. Петровська О. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки / О.Петровська // Економічна теорія. – 2008. – № 1. – С. 30 – 41.

21. Попова В. Національна макросистема як економічна категорія // Науковий вісник Національного аграрного університету – К.: Національний аграрний університет, 2007. – 377с. – С. 285 – 291.

22. Шевчук В. Глобальна місія України і національна модель сталого розвитку / В.Шевчук // Економіст. – 2006. – № 1. – С. 62 – 65.

23. Федулова Л.І. Особливості економіки знань на сучасній фазі розвитку суспільства: теорія і практика розбудови в Україні / Л.І Федулова, Т.М. Корнієва // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - №4. – С.73-86.

ТЕМА 2. ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ, ЧИННИКИ ТА БАЗИСНІ ІНСТИТУТИ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Охарактеризуйте дослідження меркантилістів та фізіократів щодо моделей національної економіки.
2. Який внесок у розвиток теорії національної економіки зробили А.Сміт та його послідовники?
3. Роз'ясніть зміст соціалістичних ідей і марксизму у ХІХ столітті.
4. Визначте внесок у дослідження системи господарства на державному рівні відомого українського вченого М.Туган-Барановського.
5. Яким був розвиток теорії національної економіки у другій половині ХХ століття?
6. Визначте зміст понять «потреби» та «інтереси».
7. Охарактеризуйте підхід А.Сміта до поєднання інтересів індивідуума і суспільства.
8. Поясніть переваги і недоліки стимулів праці на себе та на державу(суспільство).
9. Роз'ясніть роль стимулів у розвитку підприємництва.
10. В чому полягає роль населення як однієї з рушійних сил розвитку національної економіки?
11. Визначте роль освіти як одного з важливих факторів, що забезпечують конкурентоздатність економіки.
12. Яким чином природні ресурси формують основу господарського розвитку та добробуту населення?
13. Охарактеризуйте основні засоби як матеріально-технічну базу розвитку національної економіки.
14. Поясніть роль інститутів національної економіки як основи економічної системи суспільства.
15. Проведіть аналіз інституційних елементів господарської системи.
16. Надайте інформацію щодо основних інститутів національної економіки.
17. Яка роль інституцій демократії і свободи у сучасному суспільстві?
18. Роз'ясніть суть економічної свободи у національній економіці.
19. Визначте роль національної економіки як економічної категорії.
20. Чому і в яких випадках макроекономічна система повинна бути готовою до змін?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Передумови та ефекти збалансованого розвитку національної економічної системи.
2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки.

3. Моделі національної економіки: теоретичні основи, історичний екскурс та українські реалії.

4. Економічний зміст поняття національної економіки та її структури в умовах економічної нестабільності.

5. Передумови вибору національної моделі соціально-економічного розвитку держави

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Формування національної економіки – це :

- а) стихійне явище;
- б) похідна від політичних подій;
- в) тривалий процес;
- г) результат діяльності суспільства.

2. А.Сміт та його послідовники в основу функціонування національної економіки поклали:

- а) макроекономічні процеси;
- б) принцип невтручання держави у господарську діяльність;
- в) державне регулювання;
- г) ідеологію середнього класу.

3. І.Вернадський у своїх працях відстоював:

- а) ліквідацію кріпосного права;
- б) індустріалізацію;
- в) економічний лібералізм;
- г) правильні всі відповіді.

4. Соціалістичні ідеї формуються і розвиваються:

- а) у XIX столітті ;
- б) в епоху Древньої Греції;
- в) у середньовіччі;
- г) з утворенням Радянського Союзу.

5. Дж.М.Кейнс обґрунтував концепцію:

- а) імпералістичної економіки;
- б) боротьби з монополізмом;
- в) подолання економічних криз;
- г) державного регулювання національної економіки.

6. На основі конкретних потреб з'являються:

- а) результати діяльності;

- б) нові суспільні формації;
- в) інтереси;
- г) політичні угруповання.

7. Спільний інтерес для всіх працюючих у підприємстві:

- а) зростання виробництва;
- б) інноваційність продукції;
- в) робота на перспективу ;
- г) отримання прибутку.

8. Природні ресурси у країні формують:

- а) експортний потенціал;
- б) основу господарського розвитку;
- в) сировинну спрямованість економіки;
- г) базу для переробних галузей.

9. Демократія і свобода є:

- а) інституціями сучасного громадянського суспільства;
- б) складовими ринкової економіки;
- в) основою підприємництва;
- г) гарантією економічного зростання.

10. Загальною метою економічної макросистеми є:

- а) забезпечення випереджаючого розвитку;
- б) єдність суспільства;
- в) формування державних інститутів;
- г) збереження її цілісності за можливих змін навколишнього середовища.

Відповіді

Тема 2	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009.– 464 с.
2. Економіка України: навч. посібник / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
3. Економічна теорія: підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 779 с. – С. 260 - 273.
4. Заблоцький Б.Ф., Кокошко М.Ф., Смовженко Т.С. Економіка України. – Львів: Львівський банківський коледж Національного банку України, 1997. – 580 с.

5. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 582 с.
6. Заблоцький Б.Ф. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки // Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий Світ-2000, 2010. – 581с. – Гл.2. – С.53-91.
7. Злупко С.М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 324 с.
8. Кваснюк Б. Макроекономіка: підручник. Тема 5. Відтворювальна структура національної економіки // Економічна теорія. – 2007. – № 4. – С. 71 - 82.
9. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
10. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.
11. Політична економія: навчальний посібник / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. – К.: Академвидав, 2007. – 671 с. – С. 466 - 497.
12. Савченко В.Ф. Економічні теорії, чинники та базисні інститути національної економіки // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В.Ф.Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл.2. – С.25 - 41.
13. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.
14. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 12-20.
15. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
16. Гончарова В.Г. Передумови та ефекти збалансованого розвитку національної економічної системи / В.Г. Гончарова // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 5. – С.60 - 64.
17. Желюк Т. Стратегічні вектори управління довгостроковим розвитком національної економіки / Т.Желюк // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 3. – С. 44 - 59.
18. Кірнос І. Передумови вибору національної моделі соціально-економічного розвитку / І.Кірнос // Економіст. – 2011. – №11. – С. 30 - 33.
19. Косова Т., Інструментарій дослідження інституціональних змін національної економіки / Т.Косова, О.Покатаєва // Вісник Донецького національного університету. – 2008. – № 3. – С. 66 - 76.
20. Петровська О. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки / О.Петровська // Економічна теорія. – 2008. – № 1. – С. 30 - 41.
21. Попова В. Національна макросистема як економічна категорія /В.Попова // Науковий вісник Національного аграрного університету. – К.: Національний аграрний університет, 2007. – № 9. – С. 285 - 291.

22. Савченко В.Ф. Моделі національної економіки: теоретичні основи, історичний екскурс та українські реалії / В.Ф.Савченко // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1. Економіка [Текст] : збірник наукових праць. Випуск № 1 (13), 2012р. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2012. – 268 с. – С. 13 - 19.

23. Соскін О.І. Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив / О.І.Соскін // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 1. – С. 47 - 55.

24. Старостіна А. Економічний зміст поняття національної економіки та її структури в умовах економічної нестабільності / А. Старостіна, Е. Прушковська // Економіст. – 2013. – № 6. – С. 29 - 32.

25. Тищенко О.П. Методологія просторового підходу щодо дослідження розвитку національної економіки: теоретична база та необхідність міждисциплінарного синтезу / О.П. Тищенко // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 16 – 24.

ТЕМА 3. ТЕОРІЇ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ ТА СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте положення класичної політичної економії щодо досягнення суспільного добробуту.

2. Визначте критерії та спрямування досліджень В. Парето щодо суспільного добробуту

3. Яким чином Г. Седжвік поєднував досягнення суспільного добробуту і ефективність виробництва?

4. Охарактеризуйте економічний і неекономічний добробут у дослідженнях А. Пігу.

5. Надайте власне бачення наукового підходу, при якому проблему суспільного добробуту можна вирішити на основі етичних категорій.

6. Вкажіть показники загально визнаної методики оцінки добробуту суспільства.

7. Яким чином рівень суспільного добробуту залежить від ступеня задоволення потреб?

8. Чи виникають основні суперечності в країні на основі низького рівня добробуту більшої частини суспільства?

9. Чи можливі ринкові відносини і повна рівність населення?

10. Що являє собою соціальна політика держави?

11. Охарактеризуйте своє бачення соціально орієнтованої ринкової економіки.

12. Визначте рівень життя, його основні показники і компоненти.

13. Розкрийте визначення показників «споживчий кошик», «мінімальний споживчий кошик» і «якість життя».

14. Визначте завдання державної політики вирівнювання доходів.
15. Розкрийте завдання соціального страхування.
16. Яким чином державою здійснюється соціальний захист зайнятих?
17. Надайте основні складові державної політики у сфері заробітної плати.
18. Які Ви знаєте соціальні заходи на ринку праці і в чому вони полягають?
19. Надайте власне бачення житлової політики у державі.
20. Які заходи необхідно здійснити для посилення соціальної спрямованості розвитку країни?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Вплив світової фінансово-економічної кризи на соціальну сферу України.
2. Рівень і якість життя населення.
3. Перспективи подолання бідності та зростання добробуту населення України.
4. Вплив соціально-економічного розвитку держави на рівень життя населення.
5. Економічна теорія добробуту: історія становлення та розвитку.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Згідно класичної політичної економії, досягнення добробуту відбувається на основі:

- а) технічного прогресу;
- б) індивідуальних зусиль виробників;
- в) зростання обсягу національного доходу на одну особу;
- г) розвитку суспільства.

2. Конкурентні відносини у ринковій економіці приводять до:

- а) нерівномірного розподілу доходу;
- б) збільшення ефективності виробництва;
- в) наростання безробіття;
- г) створення середнього класу.

3. Представник неокласичної економічної теорії А. Пігу розмежовує добробут:

- а) індивідуальності і суспільства;
- б) економічний та неекономічний;
- в) різних прошарків населення;
- г) власників і найманої робочої сили.

4. Рівень добробуту суспільства, що розвивається, залежить від:

- а) ступеня задоволення нових потреб;
- б) нарощування заощаджень населення;
- в) збільшення заробітної плати;
- г) вирішення житлових проблем.

5. Основні суперечності в країні виникають на основі:

- а) політичної нестабільності;
- б) необґрунтованих нововведень влади;
- в) впливу зовнішніх сил;
- г) низького рівня добробуту більшої частини суспільства.

6. Сучасна модель ринкової економіки передбачає:

- а) рівень життя згідно з результатами праці;
- б) розкриття можливостей кожного;
- в) соціальне вирівнювання;
- г) можливості ведення бізнесу.

7. Ринок і повна рівність:

- а) обумовлені сучасними теоріями;
- б) несумісні;
- в) є прерогативою державного регулювання;
- г) існують у розвинутих країнах.

8. Основні напрямки соціальної політики в Україні:

- а) соціальний захист зайнятих, соціальне страхування;
- б) заходи на ринку праці і у сфері заробітної плати;
- в) житлова політика;
- г) правильні всі відповіді.

9. Основою соціально-економічного розвитку України повинна стати:

- а) співпраця всіх верств населення;
- б) модель соціального ринкового господарства;
- в) ефективність дій Кабінету Міністрів;
- г) співпраця держави та регіонів.

10. Україна має досягти соціально-економічного зростання в результаті:

- а) повторення складових економіки розвинутих країн;
- б) використання світового досвіду;
- в) допомоги міжнародних фінансових організацій;
- г) розробки та впровадження власної моделі розвитку.

Відповіді

Тема 3	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум, інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. – К.: КНТ, 2008. – 480 с.
2. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
3. Економічна теорія: підручник / За ред. В.А. Предборського. – К.: Кондор, 2007. – 492 с. – С. 435 – 449.
4. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ. – 2000, 2010. – 581 с. – С. 91 – 122.
5. Макроекономіка: навчальний посібник / І.І. Вініченко, О.В. Гончаренко, Н.В. Дацій, С.О. Корецька. – К.: ЦУЛ, 2006. – 171 с. – Гл. 10. – С. 141 – 151.
6. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
7. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.
8. Савченко В.Ф. Теорії суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309 с. – Гл. 3. – С. 41 – 56.
9. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.
10. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 20-26.
11. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
12. Бебело С. Соціальна держава і соціальна сфера: змістовно-концептуальний взаємозв'язок / С. Бебело // Економіка та держава. – 2008. – № 3. – С. 49 – 51.
13. Бережна О.О. Рівень і якість життя населення / О.О. Бережна // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2012. – № 5. – С. 5 – 11.
14. Боков О. Інноваційно-інвестиційна модель розвитку економіки України як передумова підвищення рівня життя населення / О. Боков // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 5. – С. 45 – 51.
15. Вітер В. Перспективи подолання бідності та зростання добробуту населення України / В. Вітер // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 6. – С. 18 –

26.

16. Гайдуцький П. Зростання економіки і добробуту людей: пошук оптимальних пропорцій / П. Гайдуцький // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 66. – С. 5.

17. Гордей О. Д. Вплив соціального розвитку держави на рівень життя населення / О.Д. Гордей // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 1. – С. 147 – 151.

18. Городецька М.О. Економічна теорія добробуту: історія становлення та розвитку / М.О. Городецька // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2010. – № 2. – С. 70 – 72.

19. Гнибіденко І. Вплив світової фінансово-економічної кризи на соціальну сферу України / І. Гнибіденко // Економіка України. – 2009. – № 7. – С. 64 – 74.

20. Головінов О. Соціально орієнтована ринкова економіка як модель соціальної держави / О. Головінов // Економіка та держава. – 2007. – № 2. – С. 10 – 12.

21. Задирака О.І. Співставлення світового та національного рівнів щодо визначення основних макроекономічних показників якості життя / О.І. Задирака // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 11. – С. 210 – 216.

22. Кондирін О.В. Доходи населення як основний показник рівня життя в Україні / О.В. Кондирін // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 5. – С. 229 – 232.

23. Маліков В.В. Еволюція теорій державного регулювання економіки та підвищення якості життя громадян / В.В. Маліков, О.А. Дегтяр // Держава та регіони. Серія Державне управління. – 2012. – № 3. – С. 13 – 17.

24. Мазнева М.В. Формування і розподіл доходів як чинник підвищення рівня життя населення / М.В. Мазнева // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 6. – С. 164 – 169.

25. Новіков В. Подолання надмірної нерівності – пріоритет соціальної політики / В.Новіков // Україна: аспекти праці. – 2013. – № 1. – С. 3 – 7.

26. Ткачук Н.М. Теоретичні основи формування суспільного добробуту як базової передумови недопущення бідності в Україні / Н.М. Ткачук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 12. – С. 66 – 73.

27. Чечель О.М. Добробут населення як центральна категорія економічної політики держави / О.М. Чечель // Економіка та держава. – 2011. – № 2. – С. 162 – 164.

28. Ярош О. Шляхи подолання соціальної несправедливості й нерівності в Україні / О. Ярош, О. Пушкар'єв // Економіка України. – 2011. – № 3. – С. 70 – 77.

29. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінформ. – 2014 р. – 545 с.

ТЕМА 4. МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте і роз'ясніть визначення потенціалу та економічного потенціалу країни.
2. Які складові входять до економічного потенціалу?
3. Охарактеризуйте цільову та ресурсну ефективність використання економічного потенціалу.
4. Доведіть, що матеріальні ресурси є базою виробництва.
5. Роз'ясніть потенціал мінеральних ресурсів України.
6. Надайте інформацію щодо нафтових і газових родовищ.
7. В чому полягає унікальність земельних ресурсів держави.
8. Визначте ситуацію з водними та рекреаційними ресурсами.
9. Які основні складові трудового потенціалу держави Ви знаєте?
10. Надайте ситуацію з народонаселенням у державі.
11. Який вихід Ви бачите в ситуації зменшення трудових ресурсів в Україні?
12. З'ясуйте ситуацію в промисловості України на початок 80-х років ХХ століття.
13. Назвіть чотири основні етапи у розвитку виробничого сектора нашої держави.
14. Охарактеризуйте помилки під час формування макроекономічної політики в Україні.
15. Проведіть аналіз структури промислового комплексу.
16. Визначте тенденції розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки.
17. З'ясуйте ступінь інноваційності суб'єктів господарської діяльності.
18. Які шляхи інноваційного розвитку держави Ви бачите?
19. Охарактеризуйте проблеми зовнішньоекономічних зв'язків України на сучасному етапі.
20. Назовіть найбільш потужних торговельних партнерів України і напрямки торгівлі.

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки.
2. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах.
3. Економічний потенціал країни, його суть і тенденції розвитку.
4. Концептуальні засади формування та використання ресурсного потенціалу у процесі господарського розвитку.
5. Людський потенціал: економічний зміст, структура та характеристики.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Найчастіше динаміку розвитку країн аналізують шляхом зіставлення рівнів зростання:

- а) валових внутрішніх продуктів;
- б) обсягів інвестицій;
- в) рівня життя населення;
- г) експортних можливостей.

2. Для кількісної оцінки використання економічного потенціалу країни приймається система показників з двох підсистем:

- а) кількості ресурсів та ефективності їх використання;
- б) порівняння з потенціалами розвинутих і трансформаційних країн;
- в) цільової і ресурсної ефективності;
- г) наявності ресурсів і ступеня їх освоєння.

3. Імпорту залежність Україна відчуває в поставках:

- а) нафти і газу;
- б) залізної руди;
- в) деяких руд кольорових металів;
- г) правильні відповіді у варіантах а) і в).

4. Україна володіє:

- а) потужною електронною промисловістю;
- б) сучасними інноваційними технологіями;
- в) унікальними запасами чорнозему;
- г) розробками в галузі біотехнологій.

5. Зменшення приросту трудових ресурсів зумовлює:

- а) скорочення обсягів виробництва;
- б) впровадження трудозберігаючих технологій;
- в) необхідність використання праці людей пенсійного віку;
- г) працю в понадурочний час.

6. Україна станом на початок 80-х років ХХ ст. вважалася:

- а) індустріально відсталою;
- б) аграрною республікою;
- в) індустріальною складовою СРСР;
- г) продовольчою базою для населення Радянського Союзу.

7. Частка сировинних галузей в економіці:

- а) недостатня;
- б) залишається високою;
- в) значно знизилася;
- г) відповідає потребам країни.

8. Частка сфери послуг в Україні:

- а) більша ніж в країнах ЄС;
- б) недостатня;
- в) задовольняє потреби населення;
- г) в останні роки значно зросла.

9. Проблема працевлаштування осіб з вищою освітою в останні роки:

- а) загострилася;
- б) вирішується успішно;
- в) особливо гостра для фахівців інженерних спеціальностей;
- г) має наслідком зниження наукового потенціалу.

10. В Європі Україна за своїм економічним потенціалом:

- а) посідає останні місця;
- б) не грає суттєвої ролі;
- в) займає визначальне місце;
- г) входить до першої шістки.

Відповіді

Тема 4	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Економіка України: навч. посібник / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
2. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 582 с.
3. Заблоцький Б.Ф. Характеристика економічного потенціалу // Б.Ф. Заблоцький // Національна економіка: підручник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2010. – 581 с. – Гл. 4. – С. 122 – 162.
4. Кваснюк Б. Макроекономіка: підручник. Тема 6. Науково-технічний і виробничий потенціал національної економіки // Економічна теорія. – 2008. – № 1. – С. 85 – 99.
5. Клиновий Д.В., Пепа Т.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 726с. – С. 304 – 343.
6. Лишиленко В.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна

економіка: навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2006. – 324 с. – С. 37 – 56.

7. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.

8. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.

9. Савченко В.Ф. Характеристика економічного потенціалу / В.Ф. Савченко // Національна економіка [Текст]: навчальний посібник. – К.: Знання, 2011. – 309 с. – Гл. 4. – С. 56 – 76.

10. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.

11. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 26-34.

12. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

13. Бендасюк О.О. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки / О.О. Бендасюк // Регіональна економіка. – 2010. – № 1. – С. 172 – 177.

14. Ванієва А.Р. Концептуальні засади формування та використання ресурсного потенціалу у процесі господарського розвитку / А.Р. Ванієва // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 9. – С. 91 – 94.

15. Гершуненко Ю.О. Реструктуризація виробничо-експортного потенціалу в системі зміцнення економічної безпеки України / Ю.О. Гершуненко // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2011. – № 5. – С. 69 – 73.

16. Грущинська Н.М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н.М. Грущинська, М.П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19 – 26.

17. Калетнік Г.М. Інноваційні моделі управління стратегічним економічним потенціалом сучасних економічних систем / Г.М. Калетнік // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 3 – 11.

18. Кожурін Ф.Д. Економічний потенціал країни, його суть та тенденції розвитку / Ф.Д. Кожурін // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3. – С. 91 – 98.

19. Ленін Д. Трудовий потенціал банків України як складова економічного потенціалу та сучасні тенденції управління ним / Д. Ленін // Ринок цінних паперів. – 2013. – № 3 – 4. – С. 67 – 73.

20. Мізюк Б.М. Дослідження трудового потенціалу крізь призму теорій суспільного розвитку / Б.М. Мізюк, С.С. Гринкевич // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 2. – С. 176 – 181.

21. Михайленко О.В. Теоретичні аспекти формування виробничого потенціалу АПК / О.В. Михайленко, Н.С. Скопенко // Актуальні проблеми

економіки. – 2011. – № 3. – С. 74 – 79.

22. Мостовий Г.І. Основні фактори формування трудового потенціалу / Г.І. Мостовий, Т.В. Світлична // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – № 2. – С. 123 – 126.

23. Статистичний щорічник України за 2012 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінфом. – 2013. – 545 с.

24. Чаленко О. Про невизначеність поняття «потенціал» в економічних дослідженнях / О. Чаленко // Економіка України. – 2013. – № 5. – С. 32 – 40.

25. Череп А.В. Методичні підходи до оцінки ефективності використання трудового потенціалу підприємства / А.В. Череп, І.М. Дашко // Агросвіт. – 2012. – № 15. – С. 48 – 50.

26. Хрипачова Н. Науково-інноваційна спрямованість економіки як засіб зміцнення експортного потенціалу країни / Н. Хрипачова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 7. – С. 73 – 76.

27. Яковенко Р. Людський потенціал: економічний зміст, структура та характеристика / Р. Яковенко // Зовнішня торгівля. – 2008. – № 5. – С. 126 – 130.

ТЕМА 5. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте основні положення Конституції України.
2. Визначте поділ законів за функціональним призначенням.
3. Охарактеризуйте Верховну Раду України як орган законодавчої влади.
4. Проведіть аналіз діяльності інституту господарської влади.
5. Які функції інституту законодавчої влади?
6. Яким чином функціонує інститут власності?
7. Надайте класифікацію інституціональних змін.
8. Проведіть аналіз приватизації в постсоціалістичних країнах.
9. Які особливості приватизації через прямий продаж та акціонування?
10. З'ясуйте особливості приватизації землі у країнах пострадянського простору.
11. В чому особливості приватизації через привласнення майна підприємств?
12. Чи можлива приватизація через пряме інвестування?
13. Які проблеми можна вирішити шляхом приватизації основних засобів?
14. Чи відповідає приватизація в Україні положенням теореми Коуза?
15. Якими факторами зумовлено значення системи інституту права власності?
16. Чи потрібний і для чого політичний мораторій на перегляд підсумків приватизації?

17. Чому інституційне середовище в країнах Центральної і Східної Європи працює більш ефективно ніж в Україні?

18. Назвіть позитивні напрацювання і негативні чинники впровадження інституційного середовища в Україні.

19. Які дії державних органів і підприємців щодо організації ефективного інституційного середовища потрібні?

20. Зробіть аналіз трансакційних витрат підприємницьких структур.

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Корпоративне управління як індикатор інституціональних змін в економіках перехідного періоду.

2. Інституціональні підвалини державного регулювання економіки.

3. Економічний розвиток: інституціональний погляд.

4. Інституційні трансформації та соціально-економічний розвиток.

5. Інституційне регулювання економічного розвитку.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Створення відповідного інституційного середовища необхідне для:

а) становлення і розвитку національної економіки;

б) забезпечення конкурентоздатності продукції;

в) підвищення рівня життя людей;

г) ліквідації інфляції.

2. Головна роль у створенні інституційного середовища належить:

а) суспільству;

б) регіонам;

в) громадським утворенням;

г) державі.

3. Стан і характер організації держави визначає:

а) законодавча база;

б) рівень виробничих відносин;

в) Конституція;

г) менталітет титульної нації.

4. Конституція і закони становлять:

а) законодавчу базу;

б) нормативну базу;

в) інститути права;

г) порядок роботи державних органів.

5. Бюджет України на відповідний рік носить характер:

- а) плану;
- б) закону;
- в) програми;
- г) балансу.

6. Інститут господарської влади представлений:

- а) Верховною Радою;
- б) Адміністрацією Президента;
- в) органами влади в регіонах;
- г) Кабінетом Міністрів.

7. Інститут власності визнаний:

- а) рушійною силою попередньої системи;
- б) основою діяльності держави;
- в) найголовнішою економічною категорією;
- г) базою економічних перетворень.

8. Переваги того чи іншого типу власності повинні:

- а) виявлятися у конкурентній боротьбі;
- б) визначатися державою;
- в) гарантуватися законами;
- г) забезпечуватися податковою політикою.

9. Проблему права власності в Україні:

- а) розв'язано в 90-х роках минулого століття;
- б) ще не розв'язано;
- в) вирішено з дозволом підприємницької діяльності у державі;
- г) подолано в результаті приватизації житла.

10. Формування ринкового інституційного середовища щодо підприємництва потребує:

- а) інвестиційного забезпечення;
- б) активного втручання держави як головного суб'єкта інституційних змін;
- в) підтримки громадськості;
- г) законодавчого забезпечення.

Відповіді

Тема 5	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
2. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с. – Гл. 5. – С. 162 – 185.
3. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
4. Савченко В.Ф. Інституціональні чинники розвитку національної економіки / В.Ф. Савченко // Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309 с. – Гл. 5. – С. 76 – 100.
5. Савченко В.Ф. Національна економіка : методичні вказівки щодо вивчення дисципліни, Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.
6. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 34-44.
7. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
8. Артџомова Т. Інституційні пастки ринкової трансформації: уроки для України / Т. Артџомова // Економіка України. – 2011. № 12. – С. 36 – 45.
9. Березянюк Т. Корпоративне управління як індикатор інституціональних змін в економіках перехідного періоду / Т. Березянюк // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 36 – 42.
10. Биченко Л.А. Нормативно-правові засади відокремлення власності територіальних громад / Л.А. Биченко // Економіка і регіон. – 2010. – № 1. – С. 53 – 57.
11. Бовсунівська І.В. Структура комунальної власності в Україні на сучасному етапі / І.В. Бовсунівська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 2. – С. 6 – 12.
12. Бугрова О.О. Методологічні основи вдосконалення інституціональних механізмів взаємодії та конкуренції підприємств реального сектору економіки / О.О. Бугрова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 9. – С. 105 – 110.
13. Буркальцева Д.Д. Напрями та інституціональні пріоритети удосконалення державної політики забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні / Д.Д. Буркальцева // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 3. – С. 178 – 183.
14. Головка Л.О. Становлення відносин корпоративної власності в Україні / Л.О. Головка // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 9. – С. 45 – 48.
15. Голян В. Деякі аспекти інституціональних перетворень: пострадянський формат / В. Голян // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 11. – С. 27 – 31.

16. Голян В. Проблеми формування інституціонального середовища національної економіки в умовах ринкових відносин / В. Голян // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 5. – С. 4 – 11.

17. Гончарова Н. Інституціональні підвалини державного регулювання економіки / Н. Гончарова // Економіка та держава. – 2008. – № 7. – С. 7 – 11.

18. Івашина О.Ф. Економічний розвиток: інституціональний погляд / О.Ф. Івашина // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 2. – С. 11 – 14.

19. Іващенко Ю. Особливості роздержавлення та приватизації в Україні / Ю. Іващенко // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2010. – № 2. – С. 52 – 53.

20. Іншаков О.В. Інституція – ключ до розуміння економічних інститутів / О.В. Іншаков, Д.П. Фролов // Економічна теорія. – 2011. – № 1. – С. 52 – 62.

21. Єфіменко Т. Інституційне регулювання економічного розвитку / Т.Єфіменко // Економіка України. – 2011. – № 1. – С. 16 – 26.

22. Кабінет Міністрів України Про затвердження Порядку прийняття рішення про приватизацію об'єктів державної власності, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України (Постанова від 23.05.2012 р. № 402). – Офіційний вісник України. – 2012. – № 39.

23. Коваленко О.В. Сучасні методи оцінки інституціонального середовища розвитку підприємництва / О.В. Коваленко // Економіка АПК. – 2011. – № 10. – С. 157 – 161.

24. Кахович О.О. Забезпечення ефективності приватного власника в умовах оптимальної структурно-інвестиційної політики / О.О. Кахович // Економіка та держава. – 2010. – № 4. – С. 139 – 140.

25. Мамрош Т.В. Особливості обґрунтування доцільності приватизації об'єктів соціальної сфери регіону / Т.В. Мамрош та ін. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 4. – С. 186 – 189.

26. Остапенко Н.В. Сутність і структура інституціонально-економічного механізму підтримки малого підприємництва / Н.В. Остапенко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7. – С. 86 – 93.

27. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінформ. – 2014 р. – 545 с.

ТЕМА 6. РЕГУЛЮВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте і роз'ясніть визначення поняття «ринкова економіка».
2. Проведіть аналіз чотирьох взаємопов'язаних складових загальної інфраструктури.
3. Охарактеризуйте інфраструктуру при різних історичних формаціях.

4. Поясніть значення терміну «тіньова інфраструктура».
5. Визначте головні напрямки розвитку складових інфраструктури в Україні.
6. Які причини занепаду інфраструктури в Україні на сучасному етапі?
7. Зробіть аналіз ситуації в транспортному комплексі.
8. Розгляньте інфраструктуру і її проблеми у агропромисловому комплексі.
9. Визначте і аргументуйте механізм торгівлі на аграрному ринку.
10. В чому полягають причини недостатнього іноземного інвестування в інфраструктуру економіки України?
11. Яка роль допоміжних організацій ринкової економіки?
12. Проаналізуйте сутність і функції фінансів.
13. Надайте інформацію щодо організаційної фінансової інфраструктури.
14. Які фінансові органи на всіх рівнях функціонування економіки ви знаєте?
15. Охарактеризуйте діяльність банківської системи.
16. Надайте інформацію щодо трастових фондів (довірчих товариств).
17. Яка роль страхових компаній у ринковій економіці?
18. Прокоментуйте ситуацію з фондовими біржами.
19. Яким чином проводиться діяльність товарних бірж?
20. Розгляньте роботу служб зайнятості і пенсійних фондів.

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Державні капітальні вкладення як стимулюючий фактор розвитку інфраструктури.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку інноваційної інфраструктури національного господарства.
3. Стан і розвиток інфраструктури малого та середнього бізнесу в Україні, концепція її вдосконалення.
4. Інфраструктура ринку: елементи та значення в ринковій економіці.
5. Економічні та історичні передумови формування транспортної інфраструктури України.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Наявність інфраструктури національного ринку забезпечує:

- а) проведення перетворень;
- б) нормальний процес здійснення реформ;
- в) прийнятний рівень життя населення;
- г) вирішення соціальних питань.

2. Непідготовлене впровадження ринкових інститутів:

- а) може дискредитувати ідею ринкових трансформацій;
- б) потребує лібералізації економіки;
- в) викличе супротив суспільства;
- г) прискорить вирішення проблем.

3. «Тіньова» економіка зумовлює:

- а) послаблення інфраструктури;
- б) неефективність інфраструктури;
- в) громіздкість інфраструктури;
- г) виникнення «тіньової» інфраструктури.

4. Для ліквідації відставання інфраструктури необхідно:

- а) активне втручання держави;
- б) фінансова допомога МВФ;
- в) інвестиції;
- г) поєднання зусиль центру і регіонів.

5. Інфраструктура господарського комплексу в Україні:

- а) прискорено розвивається;
- б) поступово занепадає;
- в) відповідає рівню розвитку економіки;
- г) є результатом невдалих реформ.

6. Проблема інфраструктури господарського комплексу у перехідний період:

- а) загальна відсталість;
- б) недостатнє кадрове забезпечення;
- в) невідповідність критеріям ринкової економіки;
- г) неузгодженість з інфраструктурою провідних країн Європи.

7. Допоміжні організації ринкової економіки:

- а) обслуговують окремі ринки;
- б) полегшують і спрощують обіг ресурсів та готової продукції;
- в) створюють сферу послуг;
- г) правильні відповіді у варіантах а) і б).

8. Роль фінансів у економіці:

- а) головна;
- б) допоміжна;
- в) забезпечувальна;
- г) регулююча.

9. Сучасні теорія і практика фінансів характеризуються:

- а) динамічними змінами;

- б) відсутністю суперечностей;
- в) постійними пошуками;
- г) підтримкою держави.

10. Служби зайнятості на ринку праці регулюють:

- а) працевлаштування;
- б) відносини роботодавців і робочої сили;
- в) попит і пропозицію;
- г) розвиток окремих галузей і професій.

Відповіді

Тема 6	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум, інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. – К.: КНТ, 2008. – 480 с.
2. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
3. Гриценко А., Соколов В. Макроекономіка: підручник. Тема 8. Ринкові інститути та інфраструктура // Економічна теорія. – 2008. – № 3. – С. 53 – 73.
4. Економіка України: навч. посібник / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
5. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с. – С. 476 – 530.
6. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с. – Гл. 6. – С. 185 – 222.
7. Інфраструктура товарного ринку: навч. посібник / За ред. І.В. Сороки. – К.: НВФ Студцентр, 2002. – 607 с.
8. Мазур О.Є. Основи економіки: теорія і практикум: навч. посібник. – К.: Либідь, 2008. – 288 с.
9. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
10. Перехідна економіка: підручник / За ред. В.М. Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.
11. Савченко В.Ф. Функціонування інфраструктури національного ринку // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст]: навчальний посібник / В.Ф.Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309 с. – Гл. 6. – С. 100 – 122.
12. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернівці: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.
13. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. –

Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 44-55.

14. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

15. Батищева С.М. Державні капітальні вкладення як стимулюючий фактор розвитку інфраструктури / С.М. Батищева // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 2. – С. 48 – 53.

16. Балицький Д. Ринкова інфраструктура та її вплив на економічне зростання виробництва // Науковий вісник Національного аграрного університету. – № 110. – Ч. 2. – К.: Національний аграрний універ-т, 2007. – 363 с. – С. 185 – 189.

17. Власова І.В. Розвиток інфраструктури інноваційної діяльності в Україні / І.В. Власова // Проблеми науки. – 2010. – № 2. – С. 26 – 32.

18. Кавтиш О.П. Сучасний стан та перспективи розвитку інноваційної інфраструктури національного господарства / О.П. Кавтиш // Економіка та держава. – 2011. – № 12. – С. 39 – 42.

19. Карпов В.М. Економічні та історичні передумови формування транспортної інфраструктури України / В.М. Карпов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 12. – С. 182 – 188.

20. Кіктенко О.В. Удосконалення ринкової інфраструктури фондового ринку та її державне регулювання / О.В. Кіктенко // Держава та регіони. Серія Державне управління. – 2012. – № 4. – С. 118 – 120.

21. Коваль О.П. Функції інституційної інфраструктури як базові характеристики стійкої фінансової системи / О.П. Коваль // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. – № 2. – С. 87 – 92.

22. Кучеренко Р.А. Стан та перспективи розвитку інноваційної інфраструктури в Україні / Р.А. Кучеренко // Економічний часопис ХХІ. – 2010. – № 3-4. – С. 23 – 27.

23. Лященко О.А. Система оціночних показників розвитку соціальної інфраструктури / О.А. Лященко, Н.П. Дубова // Агросвіт. – 2011. – № 24. – С. 25 – 31.

24. Лященко В. Перспективи розвитку наукових парків як елементів інфраструктури малого інноваційного підприємства в Україні / В. Лященко та ін. // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 2. – С. 71 – 90.

25. Морозов Т. Складові та концептуальна модель державної політики розбудови національної технологічної інфраструктури / Т. Морозов // Економіст. – 2012. – № 10. – С. 50 – 52.

26. Пивоваров М.Г. Стан, розвиток інфраструктури малого, середнього бізнесу в Україні та концепція її вдосконалення / М.Г. Пивоваров // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2010. – № 6. – С. 127 – 134.

27. Рекуненко І.І. Інфраструктура ринку: елементи та значення в ринковій економіці / І.І. Рекуненко // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 11-12. – С. 19 – 22.

28. Статистичний щорічник України за 2012 рік. Державна служба

статистики України. – Держаналітінформ. – 2013р. – 545 с.

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНІСТЬ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте інформацію щодо теоретичних основ державного управління в давні часи.
2. Проаналізуйте еволюцію вчень щодо державного управління з давніх часів і до капіталістичної формації.
3. Яку роль державі в ринковій економіці приділяли А. Сміт та його послідовники?
4. Охарактеризуйте роль державного регулювання економіки згідно з вченням Дж. Кейнса.
5. З'ясуйте головні причини неспроможності механізмів ринкового самоврядування.
6. Яким чином на державне регулювання впливають чинники глобалізації?
7. Визначте і розкрийте термін «державне управління».
8. Надайте необхідні умови підвищення ефективності державного управління трансформаційними економічними системами.
9. Назовіть регулятивні інструменти державної економічної політики.
10. Проаналізуйте реформи із створенням раднаргоспів та госпрозрахунком підприємств у СРСР.
11. Охарактеризуйте структуру влади в Україні.
12. Чому нашій державі була потрібна адміністративна реформа?
13. Які завдання необхідно вирішити під час проведення адміністративної реформи?
14. Назовіть етапи проведення адміністративної реформи.
15. Розгляньте критерії державного регулювання економіки.
16. Проаналізуйте об'єкти, суб'єкти і цілі державного регулювання економіки.
17. Надайте інформацію щодо інструментів державного регулювання економіки.
18. З'ясуйте ступінь державного регулювання економіки на першому етапі становлення української держави.
19. Охарактеризуйте антимонопольну діяльність в державі.
20. Визначте та роз'ясніть основні напрямки державного регулювання економіки України.

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Роль та місце держави в системі управління економікою.

2. Теоретичні положення формування системи державного управління економікою.
3. Державні фінанси як об'єкт управління.
4. Державно-приватне партнерство як інструмент державного управління економікою України, розвитку ринку праці та трудового потенціалу промисловості.
5. Модернізація української економіки і державне управління.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Держава як суспільний інститут:

- а) посилює свою роль;
- б) користується підтримкою громадськості;
- в) постійно вдосконалюється ;
- г) поступово відмирає.

2. В часи становлення капіталізму державне втручання в економічні процеси:

- а) було значним;
- б) майже ігнорувалося;
- в) визначало темпи розвитку;
- г) сприяло активізації виробництва.

3. Держава та економіка:

- а) завжди взаємопов'язані;
- б) перевага віддається ринковим регуляторам;
- в) перевага віддається державним регуляторам;
- г) роль держави і ринку однакові.

4. Завдання державного управління національною економікою:

- а) незмінні;
- б) залежать від співвідношення сил у світовому просторі;
- в) визначаються кон'юнктурою на ринках;
- г) зумовлюються специфікою та рівнем розвитку.

5. Стратегічні цілі державного управління економікою:

- а) зростання виробництва;
- б) стабілізація цін і збільшення зайнятості;
- в) наповнення доходної частини бюджету;
- г) правильні відповіді у варіантах а) і б).

6. Проведення адміністративної реформи в Україні:

- а) недоцільне;
- б) потребує значної уваги;
- в) неможливе без співпраці з іншими країнами світу ;
- г) підтримується громадськістю.

7. Система адміністративної реформи має формуватися на:

- а) наукових принципах;
- б) напрацюваннях минулого;
- в) досвіді управлінців командно-адміністративної системи;
- г) використанні новостворених ринкових структур.

8. Основна мета державного регулювання економіки:

- а) економічне зростання;
- б) структурна перебудова;
- в) інноваційний розвиток;
- г) максимальний добробут суспільства.

9. В колишніх республіках СРСР безболісного переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки:

- а) в принципі не могло бути;
- б) йому не сприяло в основному керівництво з компартійним минулим;
- в) досягти не вдалося;
- г) чекало все населення.

10. Розвиток економіки в Україні здійснюється:

- а) шляхом структурної перебудови;
- б) без радикальних технологічних змін;
- в) через використання сировинної бази;
- г) згідно порад міжнародних організацій.

Відповіді

Тема 7	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум, інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. – К.: КНТ, 2008. – 480 с.
2. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
3. Державне управління: Теорія і практика / За ред. Авер'янова В.Б. – К.: Юрінком, 1998. – 431 с. – Гл. 11. – С. 293 –328.
4. Економічна теорія: політекономія: підручник / За

ред. В.Д. Базилевича. – Вид. 6-те, перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с. – С. 476 – 530.

5. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с.

6. Мазур О.Є. Основи економіки: теорія і практикум: навч. посібник. – К.: Либідь, 2008. – 288 с.

7. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.

8. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.

9. Савченко В.Ф. Державність та державне управління економікою // Національна економіка: навч. посіб. / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – (Вища освіта ХХІ століття). – Гл. 7 – С. 122– 148.

10. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72с.

11. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 56-67.

12. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

13. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 271 с. – С. 75 – 82.

14. Алейнікова О.В. Роль та місце держави в системі управління економікою / О.В Алейнікова // Економіка та держава. – 2011. – № 6. – С. 126 – 129.

15. Бортнікова О.Г. Державне управління забезпеченням соціальної безпеки та проблеми становлення соціального партнерства в Україні / О.Г. Бортнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 13. – С. 85 – 89.

16. Гладинець Н. І. Теоретичні положення формування системи державного управління економікою / Н.Г. Гладинець // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 6. – С. 33 – 37.

17. Гіднес О.Г. Ефективність державного управління сталим екологічним розвитком України / О.Г. Гіднес // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – №23. – С.101 – 103.

18. Горбатюк В.І. Державні фінанси як об'єкт управління / В.І. Горбатюк // Економіка та держава. – 2012. – № 6. – С. 108 – 110.

19. Дмитренко Г.А. Дійсна модернізація України на основі нового управлінського курсу: міф чи реальність / Г.А. Дмитренко, В.Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2012. – №2. – С. 14 – 18.

20. Заблоцький В.В. Державно-управлінська думка часів зародження чи становлення Київської Русі / В.В. Заблоцький // Держава та регіони. Серія Державне управління. – 2012. – №4. – С. 13 – 19.

21. Кравченко Т.А. Формування державної кадрової політики у сфері державного управління: концептуальні засади та особливості / Т.А. Кравченко // Держава та регіони. Серія Державне управління. – 2011. – №2. – С. 115 – 121.

22. Наумов Д.Ю. Державне-приватне партнерство як інструмент державного управління економікою України, розвитку ринку праці та трудового потенціалу промисловості / Д.Ю. Наумов // Економіка та держава. – 2011. – №2. – С. 33 – 40.

23. Никифоров А.Є. Державне антикризове управління та завдання інноваційного розвитку економіки України / А.Є. Никифоров // Економічна теорія. – 2011. – №4. – С. 45 – 54.

24. Петренко П.С. Модернізація української економіки і державне управління / П.С. Петренко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №9. – С. 22 – 32.

25. Савченко В.Ф. Необхідність та шляхи вдосконалення державного регулювання розвитку економіки регіонів // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 1. – С.154 – 159.

26. Савченко В.Ф. Програмне регулювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні: монографія. – Чернігів: КП «Чернігівські береги», 2007. – С. 7 – 26, 86 – 114, 149 – 171.

27. Савченко В.Ф. Теоретичні засади регулювання соціально-економічного розвитку держави і регіонів // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2009. – Т99, Вип. 86. – С.18 – 23.

28. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Державне служба статистики України. – Держаналітінформ – 2014 р. – 545с.

ТЕМА 8. ПРОГРАМУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Надайте загальну характеристику планування в національній економіці.
2. Визначте особливості планового регулювання економіки.
3. Охарактеризуйте завдання державного програмування.
4. Розгляньте об'єкти, суб'єкти і види макроекономічних програм.
5. Коли виникло планування у капіталістичних країнах і з чим воно було пов'язане?
6. Покажіть переваги індикативного планування.
7. Визначте особливості регулювання суб'єктів господарювання з державною формою власності.
8. Які підходи до планування ви знаєте в ЄС, Японії і Південній Кореї?

9. Чому виникла децентралізація планування у країнах Європи і США?
10. Які призначення і особливості економічного прогнозування?
11. З яких етапів складається процес прогнозування?
12. Назвіть головні принципи державного прогнозування і розробки програм.
13. Охарактеризуйте особливості і досягнення централізовано-директивного планування.
14. Визначте недоліки директивного планування.
15. З'ясуйте підхід радянських вчених М. Бухаріна, М. Кондратьєва та інших до особливостей функціонування планової економіки.
16. Які форми індикативного планування існують?
17. Надайте інформацію щодо Закону України «Про державне прогнозування і розроблення програм економічного та соціального розвитку України».
18. Вкажіть на недоліки системи планування і прогнозування нашої держави.
19. Охарактеризуйте положення «Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України».
20. Чи оптимальною є ситуація, коли наша держава на сучасному етапі застосовує тільки короткострокове планування?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Програмне регулювання розвитку економіки держави та регіонів на сучасному етапі.
2. Стратегічне планування: вітчизняна практика та напрями вдосконалення.
3. Стратегічне планування розвитку України: іноземний досвід та механізм впровадження у вітчизняну практику.
4. Особливості планування в ринкових умовах господарювання.
5. Планування і прогнозування: еволюційні зміни та ситуація в Україні.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Прогнози, програми і плани, які розробляються в країні:

- а) атавізм командно-адміністративної системи;
- б) доцільні та рівні суб'єктів господарювання;
- в) не потрібні у ринковій економіці;
- г) найважливіші інструменти реалізації політики.

2. Планування і планове регулювання:

- а) синоніми;

- б) антиподи;
- в) значно відрізняється одне від одного;
- г) відносяться до різних соціально-економічних систем.

3. На першому етапі впровадження ринкової економіки планування:

- а) категорично заперечувалося;
- б) було стрижнем перетворень;
- в) стало однією із складових ринку;
- г) залишилося на мікрорівні.

4. Впровадження планування в капіталістичних країнах відбулось в результаті:

- а) монополізації капіталізму;
- б) ефективності планування в СРСР;
- в) економічної кризи в 30-х роках ХХ століття;
- г) ускладнення виробничих процесів.

5. Найбільш типова країна індикативного планування:

- а) США;
- б) Франція;
- в) Китай;
- г) Японія.

6. Складовими макроекономічних програм є:

- а) цілі і строки;
- б) інструменти економічної політики;
- в) послідовність та контроль;
- г) правильні всі відповіді.

7. Прогноз, на відміну від плану:

- а) ставить конкретні цілі;
- б) має вірогідний характер;
- в) охоплює всі рівні управління;
- г) затверджується Верховною Радою України.

8. В яких умовах директивне планування поширюється на всі аспекти життя суспільства?

- а) командно-адміністративної економіки;
- б) кризової ситуації;
- в) однопартійної системи;
- г) екстенсивного розвитку.

9. В умовах ринкової економіки директивне планування зберігається в:

- а) стратегічних галузях;
- б) військово-промислового комплексу;
- в) державному секторі;
- г) газо-і нафтовидобувній промисловості.

10. Діюча в Україні система планування і прогнозування:

- а) має суттєві недоліки;
- б) потребує значних змін;
- в) не поширюється на мезо-і мікрорівні;
- г) не враховує світового досвіду.

Відповіді

Тема 8	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
2. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
3. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с. – Гл. 10 – С. 325 – 392.
4. Кочура Є.В., Косарев В.М. Моделювання макроекономічної динаміки: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 236 с.
5. Мазур О.Є. Основи економіки: теорія і практикум: навч. посібник. – К.: Либідь, 2008. – 288 с.
6. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: підручник / Геєць В.М., Клебанова Т.С., Черняк О.І., Іванов В.В. – Харків: ВД «Інжек», 2005. – 392 с.
7. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
8. Савченко В.Ф. Програмування та прогнозування національної економіки // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл. 8. – С.149-178.
9. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72с.
10. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 67-79.
11. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

12. Статистичний щорічник України за 2012 рік. Держава служба статистики України. – Держаналітінформ. – 2013р. – 545с.
13. Архангельський Ю. Про точність прогнозування розвитку економіки України на основі міжгалузевого балансу / Ю. Архангельський // Економіка України. – 2009. – № 7. – С. 29 – 37.
14. Савченко В.Ф. Програмне регулювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні: монографія. – Чернігів: КП «Чернігівські береги», 2007. – С. 26 – 85, 114 – 149.
15. Васильєв О. Синергетична модель прогнозування динаміки ВВП України / О.Васильєв // Банківська справа. – 2012. – №1. – С.65-69.
16. Горященко Ю.Г. Прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: інформаційний аспект / Ю.Г. Горященко // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2012. – №6. – С.65-69.
17. Захожай К.В.Прогнозування обсягів доходів державного бюджету України / К.В. Захожай // Агросвіт. – 2012. – №15. – С.12-16.
18. Зуб Д.С. Стратегічне планування: вітчизняна практика та напрями вдосконалення / Д.С. Зуб // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №1. – С36-40.
19. Кириченко О,М. Стратегічне планування розвитку України: іноземний досвід та механізм впровадження у вітчизняну практику / О.М. Кириченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №9. – С.79-85.
20. Марцин В.С. Особливості планування в ринкових умовах господарювання / В.С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №5. – С.97-108.
21. Пенькова О.Г. Методологія прогнозування основних макроекономічних показників на довгостроковий період / О.Г. Пенькова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – №2. – С.57-62.
22. Савченко В.Ф. Планування і прогнозування: еволюційні зміни та ситуація в Україні / В.Ф. Савченко // Чернігівський науковий часопис ЧДІЕУ. Серія 1. Економіка і управління [Текст] : електронний збірник наукових праць. Випуск №2 (2), 2011 р. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2011. – 151с. – С. 12-20.
23. Савченко В.Ф. Обґрунтування системи програмних документів і показників на регіональному рівні // Держава та регіони – 2008. – № 6. – С.196 – 201.
24. Токар В.В. Мобілізаційно-інноваційна модель посткризового співрозвитку України: аспект індикативного планування / В.В. Токар // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. – №2. – С.81-86.
25. Харазішвілі Ю.М. Інвестиції: підхід до прогнозування / Ю.М. Харазішвілі, І.М. Назарача // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №9. – С.213-222.
26. Ховрах І.В. Прогнозування розвитку корпоративного сектора національної економіки / І.В. Ховрах // Економіка і регіон. – 2010. – №2. – С.73-78.

27. Савченко В.Ф. Програмне регулювання розвитку економіки держави та регіонів на сучасному етапі // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету управління та права. – Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2008. – № 4. – С.398 – 403.

28. Стариченко Є.М. Актуальні питання макроекономічного прогнозування з використанням неструктурних моделей // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 64 – 68.

ТЕМА 9. ДЕМОКРАТІЯ, ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОРЯДОК

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Визначте та охарактеризуйте сутність демократії.
2. Що Ви знаєте про демократію суспільного ладу у Запорізькій Січі?
3. Назвіть основні ознаки демократичності суспільства.
4. Роз'ясніть положення, що демократія означає свободу бути залученим до бізнесу.
5. Охарактеризуйте ознаки економічної демократії.
6. В чому полягає відмінність між економічною та політичною демократіями?
7. Через які чинники реалізуються суспільно-економічні відносини в межах економічної демократії.
8. Надайте особливості демократизації Китаю.
9. Визначте різницю між демократизацією у Китаї та країнах Європи.
10. Охарактеризуйте складові економічної свободи: економічну самостійність, економічну відповідальність та економічну рівноправність.
11. За якими категоріями оцінюють економічну свободу в різних країнах світу?
12. Надайте та роз'ясніть визначення економічного порядку.
13. Які головні завдання економічного порядку Ви знаєте?
14. Охарактеризуйте авторитарну, ринкову та виборну моделі економічного порядку.
15. Роз'ясніть поняття соціального порядку
16. В чому заключається суть соціального ринкового господарства?
17. В чому Ви бачите дисбаланс основних складових українського суспільства?
18. Чому низький рівень життя породжує диктатуру буржуазії чи пролетаріату, а не демократичні цінності?
19. З'ясуйте, чому підвищення частки малого бізнесу в економіці є свідченням свободи та ініціативи населення.
20. Назвіть і охарактеризуйте п'ять систем соціального громадського суспільства.

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Демократизація власності – основа демократизації суспільства.
2. Економічна демократія як складова функціонування національного господарства.
3. Ліберально - демократичні засади: курс на модернізацію України.
4. Ринкова економіка і демократичне суспільство.
5. Лібералізм, економічна свобода і держава.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Демократія вважається найефективнішим засобом:

- а) розвитку виробництва;
- б) підвищення рівня життя населення;
- в) гармонізації та вдосконалення суспільства;
- г) євроінтеграційних процесів.

2. Функціонування Запорізької Січі:

- а) засіб боротьби з поневоленням;
- б) приклад демократії суспільного ладу;
- в) школа військового мистецтва;
- г) центр православ'я в Україні.

3. Дозвіл на ведення підприємництва надано в результаті:

- а) демократизації суспільства;
- б) розвалу СРСР;
- в) зміни законодавства;
- г) впливу світової спільноти.

4. Визначення політики (її переклад з грецької):

- а) шлях у майбутнє;
- б) державні і суспільні справи;
- в) поєднання зусиль;
- г) прийняття рішень.

5. Економічна демократія як елемент національного господарства:

- а) складова структурної перебудови
- б) форма організації суспільства
- в) засіб вирішення проблем
- г) внутрішнє джерело розвитку економічної системи.

6. Права і свобода успіх для кожного економічного суб'єкта:

- а) забезпечують;
- б) не гарантують;
- в) не сприяють;
- г) гальмують.

7. Економічний порядок створюється і вдосконалюється у вигляді:

- а) дій виконавчої влади;
- б) використання досвіду розвинених країн;
- в) законодавчих і нормативних документів;
- г) конкурентної боротьби підприємств.

8. Приклад найбільш гармонійного поєднання економічного та соціального порядків:

- а) соціальне ринкове господарство;
- б) соціальна система ;
- в) планове господарство;
- г) шведська модель соціалізму.

9. Приватна власність в Європі поступово набуває рис:

- а) монополістичної;
- б) індивідуальної;
- в) державної;
- г) колективної.

10. Сучасне громадянське суспільство має системи:

- а) економічну і політичну;
- б) соціальну;
- в) культурну та інформаційну;
- г) правильні всі відповіді.

Відповіді

Тема 9	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с. – Гл.8. – С.253 – 287.
2. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
3. Основи демократії: посібник / За ред. Колодій А. – К.: Ай-Бі, 2002. – 684 с. – С. 511 – 543.

4. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посіб. / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – (Вища освіта XXI стаття) – Гл. 9. – С. 178 –198.
5. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72с.
6. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 80-88.
7. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
8. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінформ. – 2014 р. – 545с.
9. Вітер Д.В. Інституціоналізація чи економічна свобода: еволюція концептуальних поглядів на процеси міжнародної інтеграції / Д. В. Вітер // Економічна теорія. – 2011. – № 3. – С. 73 – 82.
10. Геєць В. Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. Геєць // Економіка України. – 2010. – № 3. – С. 5 – 20.
11. Гришин И. Экономическая демократия: шведский казус // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 5. – С. 40 – 52.
12. Кужель О.В. Формування паритетності інтересів. – Вид. 2-ге, доп. – К.: Генеза, 2003. – 212 с. – С. 89 – 101.
13. Михеев В. Демократизация Китая: уровень, проблемы, тенденции / В. Михеев // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 7. – С. 52 – 59.
14. Павлишенко М. Демократизація власності – основа демократизації суспільства / М. Павлишенко // Економіка України. – 2006. – № 9. – С. 12 – 24.
15. Пінчук І. Економічна демократія як складова механізму функціонування національного господарства / І. Пінчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 19. – С.29 – 31.
16. Серeda О. Роль комерційних банків у демократизації економічних відносин / О. Серeda // Науковий часопис. – 2007. – № 1. – С. 243 – 247.
17. Чікіта І. Фінансова автономія органів місцевого самоврядування як умова демократичного розвитку / І. Чікіта // Світ фінансів. – 2012. – № 3. – С. 37 – 45.
18. Шпакович О. Ринкова економіка і демократичне суспільство. Умови членства в ОЕСР [Організації економічного співробітництва та розвитку] О. Шпакович // Віче. – 2010. – № 21. – С. 30 – 31.
19. Яременко О. Лібералізація, економічна свобода і держава / О. Яременко // Економіка України. – 2010. – № 12. – С. 4 –15.

ТЕМА 10. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ФОРМИ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Завдання для індивідуальної роботи студентів і

підготовки до семінарських занять

1. Надайте мету та основні принципи зовнішньоекономічної діяльності.
2. Охарактеризуйте основні напрямки зовнішньоекономічної політики.
3. Покажіть зовнішньоекономічні зв'язки України.
4. Визначте динаміку експорту та імпорту торгівлі у нашій державі.
5. Розгляньте ситуацію з експортом продукції на прикладі насіння соняшника і соняшникової олії (можете навести інший подібний приклад).
6. Які основні завдання економічної безпеки ви знаєте?
7. Назвіть головні складові економічної безпеки.
8. Визначте основні внутрішні загрози безпеці в Україні.
9. Охарактеризуйте головні зовнішні загрози безпеці в Україні.
10. Надайте інформацію щодо кількісних (цифрових) значень показників – індикаторів економічної безпеки.
11. Які основні перешкоди ускладнюють входження України до світової системи господарювання?
12. Які галузі виробництва є пріоритетними у нашій державі?
13. Назвіть переваги України для успішної інтеграції в систему міжнародних економічних відносин.
14. В чому полягають п'ять основних векторів розвитку міжнародної економічної інтеграції нашої держави?
15. Охарактеризуйте зв'язки України з більшістю найважливіших міжнародних організацій.
16. З'ясуйте головні форми міжнародної економічної інтеграції.
17. Визначте проблеми на шляху вступу України до Європейського Союзу.
18. В чому полягають переваги і недоліки членства нашої держави у Світовій організації торгівлі?
19. Надайте умови появи та розширення міжнародного підприємництва.
20. Які мету та поточні завдання спільних підприємств ви знаєте?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Особливості формування інтеграційної стратегії України в епоху глобалізації.
2. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі.
3. Перспективи інтеграції України до Євросоюзу на сучасному етапі розвитку.
4. Торговельні орієнтири України на світових ринках.
5. Фінансово-економічні фактори впливу на становище міжнародної позиції України.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. **Масштаби і структуру зовнішньої торгівлі визначають:**

- а) зовнішньоекономічне сальдо;
- б) обсяги експорту;
- в) обсяги імпорту;
- г) величина валютних надходжень і характер платіжного балансу.

2. Особливість зовнішньоекономічних угод України:

- а) орієнтація на Європейський Союз;
- б) спрямованість на країни ЄСП;
- в) їх коротко- і середньостроковий характер;
- г) багатовекторність.

3. Коливання кон'юнктури світових ринків призводить до:

- а) критичного становища виробництва;
- б) орієнтації на зовнішній ринок;
- в) зменшення експортних операцій;
- г) падіння обсягів виробництва.

4. Основний суб'єкт економічної безпеки:

- а) підприємства;
- б) держави;
- в) партії;
- г) громадські організації.

5. Рівень економічної безпеки оцінюється:

- а) експертами;
- б) кількісними значеннями показників-індикаторів;
- в) в результаті моніторингу;
- г) Радою національної безпеки і оборони.

6. Повноправним членом світової системи господарювання Україна:

- а) прагне стати;
- б) являється;
- в) стане при вступі до ЄС;
- г) стане в результаті вступу у СОТ.

7. Економіка України:

- а) конкурентоздатна;
- б) має низьку конкурентоздатність;
- в) аграрного спрямування;
- г) низьких технологічних укладів.

8. Україна в результаті вступу до СОТ:

- а) стала надійним об'єктом для інвестицій;

- б) отримала можливість відстоювати власні інтереси;
- в) збільшила експортні поставки;
- г) правильні відповіді у варіантах а) і б).

9. У різних країнах міжнародне підприємництво:

- а) спирається на власну законодавчу базу;
- б) має свої особливості;
- в) є заручником політики держави;
- г) має свою ступінь незалежності.

10. В Україні спільні підприємства почали створювати:

- а) після прийняття Конституції;
- б) в період фінансово-економічної кризи;
- в) після 90-х років ХХ століття;
- г) у другій половині 80-х років у складі СРСР.

Відповіді

Тема 10	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум, інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. – К.: КНТ, 2008. – 480 с.
2. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 464 с.
3. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, В.М. Осипова. – Вид. 3-тє, перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2007. – 543 с. – С. 5 – 39.
4. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, К.І. Ржепішевського та інших. – К.: ЦУЛ, 2003. – С. 32 – 46.
5. Економіка України: навч. посібник / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. – К.: Знання, 2009. – 286 с.
6. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2010. – 581 с.
7. Злупко С.М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 324 с. – Гл. 7. – С. 266 – 312.
8. Мазур О.Є. Основи економіки: теорія і практикум: навч. посібник. – К.: Либідь, 2008. – 288 с.
9. Манів З.О., Луцький І.М., Манів С.З. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та світові структури // Манів З.О. Регіональна економіка [Текст]: навчальний посібник / З. О. Манів, М. Луцький,

С.З. Манів. – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 639с. – Гл. 12. – С. 470–498.

10. Міжнародна економіка: підручник / За ред. А.П. Румянцева. – К.: Знання, 2006. – 479 с. – С. 329 – 370.

11. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.

12. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.

13. Перехідна економіка: підручник / За ред. В.М. Гейця. – К.: Вища школа, 2003. – 591 с.

14. Савченко В.Ф. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст]: навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл. 10. – С. 199 – 233.

15. Савченко В.Ф. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури // Савченко В.Ф. Регіональна економіка [Текст]: навчальний посібник / В.Ф. Савченко. – К.: Кондор, 2012. – 338с. – Гл. 1.12. – С. 218 – 247.

16. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 89-102.

17. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.

18. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть: навчальний посібник / Філіпенко А.С., Будкін В.С., Гальчинський А.С. та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470 с. – С. 76 – 84.

19. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72с.

20. Савченко В.Ф. Держава і регіон: регулювання соціально-економічного розвитку. Кн. I. Держава. – К.: Знання, 1999.– 306 с. – С. 137 – 152, 191 – 202.

21. Савченко В.Ф. Стратегічні напрямки економічного розвитку Чернігівської області на сучасному етапі. – Чернігів: КП «Чернігівські обереги», 2007. – 378 с. – С. 122 – 140, 161 – 173, 203 – 254.

22. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС / О. Булана // Економіка України. – 2011. – № 2 . – С.68 – 78.

23. Валуєв В.І. Порівняльна оцінка потенційних можливостей від членства України в ЗВТ з СНД та ЗВТ + з ЄС / Б. І. Валуєв , А. Ю. Сібекіна //Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 6. – С.22 – 17.

24. Вишняков В.М. Особливості формування інтеграційної стратегії України в епоху глобалізації / В.М. Вишняков // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2011. – № 2. – С. 35 – 39.

25. Ганущак-Єфіменко Л.М., Коберник І. В. Напрямки активізації процесів інтеграційного розвитку національних суб'єктів господарювання / Л.М.

Ганущак-Єфіменко, І.В. Коберник // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №10. – С. 145 – 149.

26. Горянська Т.В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі / Т. В. Горянська // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 2. – С. 177 – 183.

27. Грущинька Н.М. Фінансово-економічні фактори впливу на становлення міжнародної позиції України / Н.М. Грущинська // Економіка, фінанси, право. – 2010. – № 4. – С. 18 – 21.

28. Двигун С.М. Забезпечення експортного потенціалу як матеріальної основи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в системі державного регулювання економіки / С.М. Двигун // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 24. – С. 147 – 150.

29. Зіньковський С.В. Перспективи інтеграції України до Євросоюзу на сучасному етапі розвитку / С.В. Зіньковський // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №5. – С. 40 – 43.

30. Пенська І.О. Торговельні орієнтири України на світових ринках / І.О. Пенська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 2. – С. 5– 11.

ТЕМА 11. СТРУКТУРНА ПЕРЕБУДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Охарактеризуйте довгострокові зміни структури національної економіки через оновлення технологічного способу виробництва.
2. В чому полягає суть теорії «довгих хвиль» М. Кондратьєва?
3. Розкрийте 7 технологічних укладів (хвиль) у світовій економіці.
4. Надайте ситуацію та тенденції розвитку в Україні щодо технологічних укладів.
5. З'ясуйте основні перешкоди високотехнологічного розвитку України.
6. В яких двох аспектах слід розглядати структурну перебудову в державі?
7. Роз'ясніть поняття структурної перебудови національної економіки.
8. Назвіть основні складові стратегії розвитку держави.
9. Значення яких галузей і комплексів підвищує потреба в нарощуванні технологічного потенціалу?
10. В чому полягає інноваційність розвитку сільського господарства?
11. Визначте роль модернізації сфери послуг в розвитку економіки.
12. Які основні принципи креативної економіки ви знаєте?
13. В результаті чого в Україні має посилитись розуміння значущості категорій «інноваційний розвиток», «творча праця», «людський капітал»?
14. Роз'ясніть світовий досвід розвитку кластерних структур.
15. Надайте інформацію щодо ступеня кластеризації економіки України.

16. З'ясуйте класифікацію кластерів за географічним принципом.
17. Покажіть переваги та недоліки вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.
18. В якому стані знаходяться ВЕЗ та ТПП в Україні на сучасному етапі?
19. Надайте юридичне підґрунтя розширення прикордонного співробітництва.
20. Які євро регіони в Україні Ви знаєте і де вони знаходяться?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. Зв'язок структурних характеристик національної економіки та рівня її конкурентоспроможності.
2. Інноваційна складова структурної трансформації національної економіки.
3. Структурна перебудова національної економіки: проблеми та перспективи.
4. Розвиток економіки України під впливом структурних зрушень.
5. Реалізація структурної політики у системі регулювання національної економіки.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. Теорія «довгих хвиль» М. Кондратьєва:

- а) сприяє технічному прогресу;
- б) визначає інноваційний розвиток;
- в) обґрунтовує зміни технологічних укладів;
- г) вирішує проблеми інноваційного розвитку.

2. Цикли М. Кондратьєва охоплюють період:

- а) сторічний;
- б) 45-60 років;
- в) 20-25 років;
- г) 5-7 років.

3. Продукція 6-го технологічного укладу в Україні становить:

- а) 0,1 %;
- б) 5 %;
- в) 15 %;
- г) понад 30 %.

4. Стратегічна умова структурної перебудови:

- а) опора на науково-технологічні досягнення;
- б) використання кадрового потенціалу;

- в) досвід минулих періодів;
- г) допомога міжнародних фінансових організацій.

5. Найбільш раціональний шлях структурної перебудови:

- а) відновлення військово-промислового комплексу;
- б) розвиток сировинних галузей;
- в) утворення транснаціональних корпорацій;
- г) зміни інноваційного характеру.

6. Першочергове завдання структурної перебудови:

- а) аналіз економічного потенціалу;
- б) розвиток сфери послуг;
- в) розробка та реалізація стратегії розвитку;
- г) фінансове забезпечення.

7. Сучасні технології у сільському господарстві в Україні в основному:

- а) освоєні;
- б) не використовуються;
- в) дають ефект;
- г) обмежуються рослинництвом.

8. Найбільший експортер креативної продукції:

- а) США;
- б) Китай;
- в) Європейський Союз;
- г) Японія.

9. В Україні закони щодо створення кластерів:

- а) достатні;
- б) потребують доопрацювання;
- в) відповідають міжнародним вимогам;
- г) не існують.

10. На сьогодні в Україні наявні:

- а) 6 єврорегіонів;
- б) єврорегіони в кожній області;
- в) 20 єврорегіонів;
- г) підготовчі документи щодо створення єврорегіонів.

Відповіді

Тема 11	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 582 с.
2. Злупко С.М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 324 с. – Гл. 4. – С. 136 – 171.
3. Кваснюк Б. Макроекономіка: підручник. Тема 5. Відтворювальна структура національної економіки // Економічна теорія. – 2007. – № 4. – С. 71 – 82.
4. Манів З.О., Луцький І.М., Манів С.З. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах // Манів З.О. та ін. Регіональна економіка [Текст] : навчальний посібник / З. О. Манів, І. М. Луцький, С. З. Манів. – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 639с. – Гл. 7. – С. 157-182.
5. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
6. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.
7. Савченко В.Ф. Структурна перебудова національної економіки // Савченко В.Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В. Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл. 11 – С. 233-256.
8. Савченко В.Ф. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах // Савченко В. Ф. Регіональна економіка [Текст] : навчальний посібник / В. Ф. Савченко. – К.: Кондор, 2012. – 338с. – Гл. 1.7. – С. 103-118.
9. Савченко В.Ф. Національна економіка : методичні вказівки щодо вивчення дисципліни. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72с.
10. Савченко В.Ф. Держава і регіон: регулювання соціально-економічного розвитку. Кн. І. Держава. – К.: Знання, 1999.– 306 с. – С. 24 – 56.
11. Савченко В.Ф. Стратегічні напрямки економічного розвитку Чернігівської області на сучасному етапі. – Чернігів: КП «Чернігівські обереги», 2007. – 378 с. – С. 10 – 309.
12. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 103-113.
13. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
14. Статистичний щорічник України за 2012 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінформ : 2013 р. – 545с.
15. Архангельський Ю. Деякі питання структурної перебудови економіки України / Ю. Архангельський // Економіка України. – 2010. – № 9. – С. 26-33.
16. Баранов К.В. Зв'язок структурних характеристик національної

економіки та рівня її конкурентоспроможності / К. В. Баранов // Університетські наукові записки. – 2012. – № 3. – С. 497-503.

17. Галіцина О.В. Структурний аналіз тенденцій розвитку економіки / О. В. Галіцина, А. К. Самченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 9. – С. 213-216.

18. Малютін О.К. Структурний розподіл інвестицій у національну економіку в контексті прогностичного макроекономічного розвитку України / О. К. Малютін // Економіка і регіон. – 2012. – № 4. – С. 62-67.

19. Писаренко С.М. Інноваційна складова структурної трансформації національної економіки / С. М. Писаренко // Регіональна економіка. – 2012. – № 4. – С. 7-15.

20. Савченко В.Ф., Омеляненко М.О. Структурна перебудова національної економіки: проблеми та перспективи // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1. Економіка [Текст] : збірник наукових праць. Випуск № 3 (11), 2011 р. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2011. – 266с. – С. 9-16.

21. Смаглюк А.А. Розвиток економіки України під впливом структурних зрушень / А. А. Смаглюк // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2011. – № 6. – С. 4-53.

22. Титаренко Л.М. Структурні чинники формування постіндустріальної економіки в Україні / Л. М. Титаренко // Економіка і регіон. – 2012. – № 5. – С. 23-28.

23. Тоб'як М. Реалізація структурної політики у системі регулювання національної економіки / М. Тоб'як // Банківська справа. – 2013. – № 2. – С. 114-123.

24. Чайка Ю.М. Державне регулювання структурних трансформацій економіки України / Ю. М. Чайка // Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво. – 2013. – № 1. – С. 60-63.

ТЕМА 12. ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять

1. Назвіть складові економічного розвитку держав.
2. З'ясуйте різницю між поняттями «економічне зростання», «економічний розвиток» та «економічний прогрес».
3. Охарактеризуйте теорію Мюрдаля щодо визначення категорій «економічне зростання» і «економічний розвиток».
4. Визначте поняття Індексу людського розвитку згідно Програми розвитку ООН.
5. Які моделі перехідної економіки, що забезпечують економічне зростання, ви знаєте?

6. Назвіть три варіанти економічного відтворення.
7. З'ясуйте фактори економічного зростання.
8. Чим відрізняються екстенсивний та інтенсивний способи впливу на економічне зростання?
9. Назвіть позитивні наслідки економічного зростання для розвинених країн ринкової економіки.
10. Надайте негативні наслідки економічного зростання.
11. Дайте визначення та назовіть фази економічних циклів.
12. Яким чином цикли розрізняють залежно від їх тривалості?
13. Які зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) чинники виявляються при переході від однієї фази розвитку до іншої?
14. Охарактеризуйте основні положення «нового курсу» Ф. Д. Рузвельта в ході подолання у США Великої депресії у 1929-1933 рр.
15. Які країни в повоєнний період впроваджували кейнсіанську модель макрорегулювання?
16. В чому полягає суть японського «економічного дива»?
17. Розгляньте критерії та практику досягнення конкурентоспроможних переваг у Сполучених Штатах Америки.
18. Назвіть правила світової економіки, дотримуючись яких, країна досягне економічного зростання.
19. Визначте головні наслідки економічних реформ у країнах Центральної та Східної Європи.
20. Надайте зовнішні чинники, які негативно впливають на економічне зростання в Україні.
21. Які завдання поєднання зусиль держави та бізнесу Ви можете назвати?

Тематика рефератів і контрольних робіт

1. НТП як фактор впливу на економічне зростання.
2. Фактори зростання валового внутрішнього продукту в умовах трансформаційної економіки.
3. Розвиток реального сектора економіки України в системі загальнодержавної стратегії економічного зростання.
4. Розвиток людського потенціалу як фактор економічного зростання.
5. Відтворювальна динаміка ВВП і стійкість економічного зростання в Україні.

Тести

(обрати єдину правильну відповідь та занести у таблицю)

1. *Моделі перехідної економіки, що забезпечують економічне*

зростання:

- а) шокової терапії;
- б) ринкового соціалізму;
- в) державної корпоративної буржуазної трансформації;
- г) правильні всі відповіді.

2. Теорія економічного зростання в останні роки значно розвинулась в напрямі:

- а) екстенсивного зростання;
- б) інтенсивного зростання;
- в) розширеного відтворення;
- г) інноваційного зростання.

3. Постійне функціонування виробництва:

- а) технологічний цикл;
- б) умова ринкової економіки;
- в) засіб забезпечення роботою;
- г) спосіб конкурентної боротьби.

4. Наслідки економічного зростання для розвинутих країн:

- а) тільки позитивні;
- б) негативні;
- в) позитивні і негативні;
- г) негативні у майбутньому.

5. Ринкова економіка розвивається:

- а) циклічно;
- б) прискорено;
- в) постійно;
- г) динамічно.

6. Мета державного антициклічного регулювання:

- а) нарощування обсягів виробництва;
- б) підвищення рівня життя населення;
- в) підтримка стабільності у суспільстві;
- г) посилення конкурентоспроможності економіки.

7. Дії Ф. Д. Рузвельта з подолання Великої депресії у США отримали назву:

- а) антикризова програма;
- б) «новий курс»;

- в) програмування;
- г) планове регулювання.

8. В повоєнний період розвинуті країни Європи в основному впроваджували:

- а) кейнсіанську модель;
- б) класичну теорію А. Сміта;
- в) напрацювання радянських вчених;
- г) соціалістичний спосіб виробництва.

9. Світові економічні процеси на економіку України:

- а) не впливають;
- б) майже не впливають;
- в) впливають дуже сильно;
- г) мають позитивний вплив.

10. Державне регулювання економічного зростання:

- а) недопустиме в ринковій економіці;
- б) негативно впливає на конкурентоспроможність;
- в) пригнічує підприємництво;
- г) актуальне.

Відповіді

Тема 12	Номер тесту	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Правильний варіант										

Рекомендована література

1. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. – Львів: Новий світ – 2000, 2009. – 582 с.
2. Кузик О.В. Макроекономіка: навчальний посібник. – Львів: Інтеллект-Захід, 2007. – 167с. – С. 61 – 67.
3. Національна економіка: навч. посібник / Л.О. Петкова, Р.Ф. Пустовійт, А.О. Ходжаян та ін.; за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. – К.: «МПЛеся», 2009. – 288 с.
4. Савченко В.Ф. Національна економіка : навч. посібник, 2-е вид. – Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. – 134 с. – С. 113-123.
5. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Національна економіка». – ЧДІЕУ. – 2014. – 48 с.
6. Савченко В.Ф. Політика економічного зростання в національній економіці // Савченко В. Ф. Національна економіка [Текст] : навчальний посібник / В. Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309с. – Гл. 12. – С. 256-273.
7. Савченко В.Ф. Національна економіка: методичні вказівки щодо

вивчення дисципліни. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – 72 с.

8. Савченко В.Ф. Стратегічні напрямки економічного розвитку Чернігівської області на сучасному етапі. – Чернігів: КП «Чернігівські обереги», 2007. – 378 с. – С. 262 – 288.

9. Савченко В.Ф. Держава і регіон: регулювання соціально-економічного розвитку. Кн. I. Держава. – К.: Знання, 1999.– 306 с. – С. 267 – 305.

10. Солонінко К.С. Макроекономіка: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: ЦУЛ, 2002. – 320 с.

11. Харкянен Л.В. Макроекономіка: навчальний посібник. – К.: Каравела, 2006. – 176 с.

12. Статистичний щорічник України за 2014 рік. Державна служба статистики України. – Держаналітінформ. – 2015. – 545 с.

13. Вожжов А. П. Теоретичні аспекти формування архітектури фінансового стимулювання економічного зростання / А. П. Вожжов, О. Л. Гринько // Фінанси України. – 2012. – № 10. – С.20-33.

14. Годовалець О. Податкове регулювання інвестиційної діяльності як фактор економічного зростання // Світ фінансів. – 2011. – № 1. – С.135-143.

15. Дадашев Б. А. Теоретико-методологічні засади інвестиційно-інноваційного зростання і розвитку економіки / Б. А. Дадішев // Економіка АПК. – 2013. – № 8. – С.68-74.

16. Ільченко-Сюйва Л.В. Довгострокове проектне фінансування у забезпеченні державної політики економічного зростання / Л. В. Ільченко-Сюйва // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 1. – С.94-98.

17. Колодрубська Н.В. Інституціональні фактори економічного зростання в сучасних умовах / Н. В. Колодрубська // Економічний часопис ХХІ. – 2011. – № 7-8. – С.20-22.

18. Крючкова І.В. Макроструктурні чинники гальмування економічного зростання України / І. В. Крючкова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 4. – С.5-18.

19. Ладонько Л.С., Макроекономічні передумови та можливі напрямки промислового зростання в Україні / Л. С. Ладонько, Г. І. Барбас, Я. В. Руденко // Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1. Економіка [Текст] : збірник наукових праць. Випуск № 1 (13), 2012 р. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2012. – 268с. – С.26-32.

20. Ляхно М.І. НТП як фактор впливу на економічне зростання / М. І. Ляхно // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 4. – С.70-74.

21. Одінецов М. М. Фактори зростання валового внутрішнього продукту в умовах трансформаційної економіки / М. М. Одінецов // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 3. – С.12-13.

22. Ортіна Г. В. Розвиток реального сектора економіки України в системі загальнодержавної стратегії економічного зростання / Г. В. Ортіна // Агросвіт. – 2013. – № 12. – С.39-43.

23. Паливода К.В. Монетарна політика як інструмент активізації

економічного зростання / К. В. Паливода // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С.99-109.

24. Пахомов С. Ю. Економічне зростання в контексті інституціоналізму / С. Ю. Пахомов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С.11-16.

25. Покришка Д.С. Відтворювальна динаміка ВВП і стійкість економічного зростання в Україні / Д. С. Покришка, А. П. Павлюк // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 3. – С.45-52.

26. Предборський В.А. Дефіцитність економіки як наслідок впливу тінізаційних факторів зростання / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 9. – С.11-16.

27. Ревіна О.М. Розвиток людського потенціалу як фактор економічного зростання / О. М. Ревіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С.250-254.

28. Тимченко О.М. Податкове навантаження на юридичних осіб в Україні та його вплив на економічне зростання / О. М. Тимченко, М. Б. Кондратенко // Фінанси України. – 2012. – № 10. – С.34-43.

29. Швець С.М. Оцінка впливу сукупних бюджетних витрат на темпи економічного зростання України / С. М. Швець // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 2. – С.34-46.

30. Шум М.А. Деякі питання економічного зростання на сучасному етапі розвитку економіки України / М. А. Шум // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – № 5. – С.81-85.

11 Питання для проведення іспиту (заліку) з дисципліни «Методи і моделі регулювання розвитку національної економіки»

1. Загальносвітові принципи формування економік на державному рівні.
2. Тенденції щодо змін державних утворень на території України.
3. Особливості перехідної економіки нашої держави.
4. Прояви загального та особливого в українській державі.
5. Роботи меркантилістів, представників фізіократизму щодо сутності національної економіки.
6. Вчення А. Сміта та його послідовників щодо функціонування національної економіки.
7. Власні оригінальні теорії національної економіки Т. Мальтуса, Д. Рікардо, Ж.Б. Сея, Дж. Ст. Міля.
8. Соціалістичні ідеї ХІХ ст. щодо сутності національної економіки, марксизм.
9. Обґрунтування Д. М. Кейнсом концепції державного регулювання національної економіки.
10. Суть і складові концепції неокласичного синтезу П. Самуельсона.
11. Участь українських економістів у процесах створення теорій національного господарства.
12. Чинники розвитку національної економіки України.
13. Населення – одна з важливих рушійних сил національної економіки.
14. Базові інститути національної економіки.
15. Теорії суспільного добробуту на різних етапах розвитку національних економік.
16. Рівень суспільного добробуту в окремо взятій країні.
17. Ринкова економіка і соціальна справедливість.
18. Державне регулювання рівня життя.
19. Соціальні результати економічного реформування і можливості їх покращення в Україні.
20. Структура економічного потенціалу національної економіки та його загальна характеристика.
21. Природно-ресурсний потенціал національної економіки України.
22. Трудовий потенціал національної економіки України.
23. Виробничий потенціал національної економіки України.
24. Науково-технічний потенціал національної економіки України.
25. Експортний потенціал національної економіки України.
26. Інститути права – інститут Конституції України, закони, що регулюють відносини у всіх сферах діяльності.
27. Інститут управління – законодавчої, законогарантійної та господарської влади.
28. Інститути приватної і неприватної власності.
29. Власність в національній економіці ринкового типу.

30. Вітчизняний досвід проведення приватизаційних процесів.
31. Інституційне середовище підприємницької діяльності.
32. Сутність та складові інфраструктури національного ринку.
33. Інфраструктура реального сектора національної економіки.
34. Допоміжні організації ринкової економіки.
35. Банки, інвестиційні та трастові фонди, страхові компанії, фондові біржі.
36. Товарні біржі, служби зайнятості (біржі праці), пенсійні фонди.
37. Теоретичне обґрунтування необхідності державного управління національною економікою.
38. Роль державного управління при становленні національних економік ринкового типу.
39. Адміністративна реформа в Україні.
40. Державне регулювання економіки як найбільш важлива складова державного управління.
41. Система інструментів регулювання економіки.
42. Сучасний стан регулювання економічних процесів в Україні.
43. Необхідність і сутність планування національної економіки.
44. Основні завдання, об'єкти та суб'єкти державного програмування.
45. Світовий досвід державного планування та програмування економічних процесів.
46. Дворівнева система планування – держави і регіонів.
47. Особливості програмування та прогнозування.
48. Директивне та індикативне планування.
49. Досягнення і недоліки централізовано-директивного планування в СРСР.
50. Основні напрямки вдосконалення сучасних процесів прогнозування та програмування соціально-економічного розвитку України.
51. Основні принципи демократії.
52. Економічна демократія та економічна свобода.
53. Економічний і соціальний порядок.
54. Сучасне громадянське суспільство як вирішальна складова демократичного розвитку.
55. Підвищення ролі України у світових господарських зв'язках.
56. Економічна безпека та економічна незалежність держави.
57. Можливості інтеграції України у світову економічну систему.
58. Участь держави у європейських та світових економічних структурах.
59. Наслідки вступу України до Світової організації торгівлі.
60. Міжнародне підприємництво.
61. Можливості та передумови створення оптимальної структури національної економіки.
62. Сім технологічних укладів технологічної революції.
63. Визначення основних напрямків структурної перебудови.

- 64.Кластерна модель галузево-територіального розвитку.
- 65.Переваги та недоліки вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.
- 66.Єврорегіони та вітчизняний досвід їх впровадження.
- 67.Регіональна складова структурної перебудови національної економіки України.
- 68.Складові і теоретичне обґрунтування економічного зростання та економічного розвитку.
- 69.Типи і фактори зростання національної економіки.
- 70.Наслідки економічного зростання та його коливання в різних фазах економічного циклу.
- 71.Досвід національних економік світу в питаннях забезпечення економічного зростання.
- 72.Ситуація в Україні щодо економічного зростання в різні періоди розвитку.

12 Методи контролю

Контроль проводиться за допомогою тестових завдань, модульних рефератів, усних відповідей.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із аспірантами під час лекцій, практичних занять та консультацій, а також опитувань аспірантів.

За результатами роботи виставляються модульні оцінки, причому бали, які набрані аспірантами під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок. Модульні оцінки доводяться до відома аспірантів до початку сесії.

13 Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль за модулями

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
Змістові модулі 1-5 (по кожному)	0... 20
1 Усна або письмова відповідь	0... 6
2 Активність на семінарських заняттях	0... 2
3 Тести	0... 5
4 Реферат	0... 4
5 Активність на лекційних заняттях	0... 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, реферату	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D		
60-65	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

14 Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Лекційний матеріал подається у вигляді презентацій за допомогою медіа-проектора. Під час лекцій аналізуються проблемні ситуації, організується зворотний зв'язок з аудиторією шляхом формулювання запитань і стислих відповідей з обох сторін. На практичних заняттях розглядаються теоретичні положення відповідно до тематичного плану занять, докладно розбираються практичні питання.

15 Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для самостійної та індивідуальної роботи щодо вивчення дисципліни «Методи та моделі регулювання розвитку національної економіки» (мета, завдання, змістові модулі, програма, завдання до індивідуальної роботи аспірантів і підготовки до семінарських занять, тематика рефератів, тести, рекомендована література, питання для проведення заліку / укл. Савченко В.Ф. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2018.

2. Методичні вказівки для самостійної та індивідуальної роботи щодо вивчення дисципліни «Національна економіка» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання / Укл. Савченко В.Ф. – Чернігів, ЧДІЕУ, 2014. – 48 с.

3. Методичні вказівки для самостійної та індивідуальної роботи щодо вивчення дисципліни «Регіональна економіка» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання (мета, завдання та змістові модулі, програма, завдання для індивідуальної роботи студентів і підготовки до семінарських занять, тематика рефератів та курсових робіт, тести, рекомендована література) / Укл. Савченко В.Ф. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2011. – 88 с.

4. Савченко В.Ф. Методичні вказівки щодо вивчення дисципліни «Державне регулювання економіки» для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / Укл. Савченко В.Ф. – Чернігів, ЧДІЕУ, 2008. – 44 с.

5. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум. Інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. – К.: КНТ, 2008 – 480 с.

6. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : Геєць В.М., Клебанова Т.С., Черняк О.І., Іванов В.В. – Харків: ВД «Інжек», 2005. – 392 с.

16 Інформаційні ресурси

1. Монографії, навчальні посібники, статті у фахових виданнях, методичні видання.

2. Рішення органів державної влади України.

3. Ресурси Інтернет.